

"Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2024 жылғы 23 қаңтардағы № 60 бұйрығына өзгеріс пен толықтырулар енгізу туралы"

Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2025 жылғы 30 желтоқсандағы № 817 бұйрығы

БҰЙЫРАМЫН:

1. "Сот-сараптама қызметі саласындағы кәсіптік стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2024 жылғы 23 қаңтардағы № 60 бұйрығына мынадай өзгеріс пен толықтырулар енгізілсін:

1-тармақта:

30) тармақша жаңа редакцияда жазылсын:

"30) осы бұйрыққа 30-қосымшаға сәйкес, "Сот-биологиялық (медициналық)", медициналық-криминалистикалық, сот-психиатриялық, сот-наркологиялық, сот-жалпысараптамалық зерттеулер бойынша кәсіптік стандарты";

мынадай мазмұндағы 31) тармақшамен толықтырылсын:

31) осы бұйрыққа 31-қосымшаға сәйкес жануар тектес объектілерді сот-сараптамалық биологиялық, ЖКО орнындағы жолдың техникалық күйін, жол жағдайларын сот-сараптамалық, сот-сараптамалық көлік-трасологиялық, жол-көлік оқиғасы жағдайларын сот-сараптамалық, теміржол көлігін сот-сараптамалық, көлік құралдарын сот-сараптамалық, дараландыру құралдарының белгіленуін сот-сараптамалық, өсімдік тектес объектілерді сот-сараптамалық биологиялық, сот-сараптамалық электротехникалық, сот-сараптамалық фототехникалық, сот-сараптамалық психологиялық, сот-сараптамалық дінтанушылық, сот-сараптамалық психологиялық-криминалистикалық зерттеулер бойынша кәсіптік стандарты бекітілсін.

осы бұйрыққа қосымшаға сәйкес 31-қосымшамен толықтырылсын.

2. Сараптама қызметін ұйымдастыру департаменті заңнамада белгіленген тәртіпте осы бұйрықты мемлекеттік тіркеуді және Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің ресми интернет-ресурсына жариялауды қамтамасыз етсін.

3. Осы бұйрықтың орындалуын бақылау жетекшілік ететін Қазақстан Республикасы Әділет вице-министріне жүктелсін.

4. Осы бұйрық алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Министр

Е.Ж. Сәрсембаев

Қазақстан Республикасы
Әділет министрінің

Жануар тектес объектілерді сот-сараптамалық биологиялық, ЖКО орнындағы жолдың техникалық күйін, жол жағдайларын сот-сараптамалық, сот-сараптамалық көлік-трассологиялық, жол-көлік оқиғасы жағдайларын сот-сараптамалық, теміржол көлігін сот-сараптамалық, көлік құралдарын сот-сараптамалық, дараландыру құралдарының белгіленуін сот-сараптамалық, өсімдік тектес объектілерді сот-сараптамалық биологиялық, сот-сараптамалық электротехникалық, сот-сараптамалық фототехникалық, сот-сараптамалық психологиялық, сот-сараптамалық дінтанушылық, сот-сараптамалық психологиялық-криминалистикалық зерттеулер бойынша кәсіптік стандарты

1-ші тарау. Жалпы ережелер

1. "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес осы "Сот сараптамасы" кәсіптік стандарты әзірленді және сот-сараптама қызметі саласындағы сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған.

2. Осы кәсіптік стандартта келесі терминдер мен анықтамалар қолданылады:

1) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат;

2) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті;

3) жазба – қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтерді қамтитын құжат немесе жүзеге асырылған қызметтің расталуы (верификацияның, ескертуші және түзетуші әрекеттердің жүргізілуінің куәлігін ұсыну және қадағалауын рәсімдеу үшін);

4) сот-сараптамалық фототехникалық зерттеу объектісі – фототүсірілімдер, фотокамералар, фотоұлғайтқыштар, кадрларды жиектейтін фотокамералар, фотоқағаздар, фотопенка және басқа да құралдар, фототүсірілім жасауға қажетті материалдар, оның ішінде кинопенкалар, кинокамералар және түсіруге қажетті құралдар;

5) сот-сараптамалық фототехникалық зерттеудің нысанасы – фотографиялық технологиялар және осы объектілерді зерттеу әдістері саласындағы арнайы ғылыми білімді пайдалана отырып, фотосуреттерді және осы кескіндерді (негативтер мен позитивтер, компьютерлік тасымалдағыштар) тасымалдағыштарды дайындау мән-жайлары туралы, сондай-ақ оларды дайындау үшін қолданылатын техникалық құралдар туралы нақты деректерді анықтау;

6) жол-көлік оқиғаларының жағдайларын және көлік құралдарын сот-сараптамалық зерттеу объектісі – жол-көлік оқиғасына қатысушы көлік құралдары (автомобильдер, мотоциклдер, мотороллерлер, мопедтер, мотоколяскалар, тракторлар, тіркемелер және

жартылай тіркемелер, велосипедтер, қалалық электрокөліктер); жол-көлік оқиғасы болған орын - жол-көлік оқиғасы болған жердің жол телімі; сарапшының иелігіне ұсынылатын іс материалдары (ЖКО орнын қарап шығу хаттамасы; оқиға сызбасы бар хаттамаға қосымша; ЖКО сызбасы; КҚ техникалық күйін қарау және тексеру хаттамасы; тергеу экспериментінің хаттамасы; фото және бейне материалдар; куәлардан, жүргізушіден және жәбірленушілерден жауап алу хаттамасы);

7) жол-көлік оқиғаларының жағдайларын және көлік құралдарын сот-сараптамалық зерттеудің нысанасы – ЖКО механизмімен, КҚ техникалық күйімен, жол жағдайымен, ЖКО қатысушылардың әрекетімен байланысты болатын жол-көлік оқиғаларының жағдайлары, сонымен қатар сараптаманы тағайындаған органның сарапшыға ұсынған объектілерін (бастапқы деректерді, көлік құралдарын, іс материалдарын) зерттеу жолымен сарапшылар өздерінің арнайы ғылыми білімдерінің негізінде анықтайтын ЖКО туындауына ықпал еткен себептер мен жағдаяттар туралы нақты деректердің кешені (жиынтығы);

8) сот-сараптамалық көлік-трасологиялық зерттеудің объектілері – жол-көлік оқиғасының заттық жағдайының әртүрлі заттары (көлік құралдары мен олардың бөлшектері, көлік құралдарының басқа көлік құралдарымен немесе өзге де объектілермен жанасу өзара іс-қимылының іздері, көлік құралдарының дөңгелектерінің (шынжыр табандарының) іздері, зардап шеккендердің киім заттары және т. б.), іс материалдары;

9) сот-сараптамалық көлік-трасологиялық зерттеудің мәні – КҚ, өзге де материалдық объектілердің, адамдардың, жануарлардың әсерінен ЖКО орындарында туындайтын іздерді зерттеу негізінде сарапшы белгілейтін мән-жайлар (нақты деректер);

10) көлік құралдарын сот-сараптамалық зерттеудің мәні – көлік құралының техникалық жай-күйін, техникалық ақаулықтың пайда болу себептері мен уақытын (ЖКО басталғанға дейін, сәтінде немесе одан кейін), ЖКО басталғанға дейін ақауды анықтау мүмкіндігін, сондай-ақ оның ЖКО дамуына әсерін анықтауға байланысты мән-жайлар;

11) көлік құралдарын сот-сараптамалық зерттеудің объектілері – жол-көлік оқиғасының орны, көлік құралдары, қозғалыс қауіпсіздігіне әсер ететін көлік құралдарының бөлшектері, жол-көлік оқиғасының материалдары, жол-көлік оқиғасының орнын және көлік құралдарын қарау хаттамалары, жол-көлік оқиғасына қатысушылардың түсіндірулері мен түсіндірмелері, куәгерлердің айғақтары, оқиға орны мен көлік құралдарын бейне және суретке түсіру, сарапшылар мен мамандарды, сондай-ақ зерттеу нысанасына қатысты басқа да материалдарды;

12) ЖКО орнындағы жолдың техникалық күйін және жол жағдайларын сот-сараптамалық зерттеудің мәні – жолдың көліктік-пайдалану жай-күйінің көрсеткіштерін белгілеу, жол белгілерін, қозғалысты ұйымдастырудың өзге де

құралдарын анықтау және бағалау, жол жамылғысының ақауларын және олардың оқиғаның туындауына әсерін айқындау, сондай-ақ ауа-райының және маусымдық факторлардың жолдың жай-күйіне әсерін зерттеу және анықталған кемшіліктер мен жол-көлік оқиғасы арасындағы техникалық себеп-салдарлық байланысты белгілеу, соның ішінде көлік ағынының сипаттамаларын бекітуді қоса;

13) ЖКО орнындағы жолдың техникалық күйін және жол жағдайларын сот-сараптамалық зерттеудің объектісі – оқиға орнындағы жол учаскесі, оған тікелей іргелес көлік құралдары қозғалысының учаскелері, жолмен өзара іс-қимыл жасайтын көлік құралдарының элементтері;

14) сот-сараптамалық электротехникалық зерттеудің нысанасы – апаттық режимдердің туындау себептерін, электр желілері мен электр жабдықтарының жұмысындағы желілерді қорғау аппараттарының жұмысын анықтауға байланысты фактілер, істің мән-жайлары;

15) сот-сараптамалық электротехникалық зерттеудің объектілері – заттай дәлелдемелер-тұрмыстық және өндірістік мақсаттағы электр аспаптары мен электр жабдықтары, электр жарықтандыру құрылғылары, жарық техникалық бұйымдар, электр өткізгіштер, кәбіл бұйымдары, электр тарату жүйелері, энергиямен қамтамасыз ету объектілері-су тарату электр станциясы, су электр станциясы, жылу электр станциясы, трансформаторлық қосалқы станциялар;

16) Өсімдік тектес объектілерді сот-сараптамалық биологиялық зерттеудің пәні – объектінің табиғатын, оның таксономиялық (топтық) тиесілігін, сондай-ақ ботаника, биология және жаратылыстану-техникалық ғылымдардың түрлі салаларындағы арнайы ғылыми білім негізінде белгіленетін диагностикалық, классификациялық және идентификациялық сипатындағы нақты мән-жайларды айқындау;

17) Өсімдік тектес объектілерінің сот-сараптамалық биологиялық зерттеу объектісі – бүтін өсімдіктер және олардың бөліктері (сабақтары, жапырақтары, тамырлары, жемістері, тұқымдары, тозаң, ағаш материалы және т.б.), табиғи және жасанды шығу тегіндегі өсімдік қауымдастықтары, өсімдік қапталған жер учаскелері, бақылау үлгілері, өсімдіктердің тіршілік әрекеттері мен өңделген өнімдері (қарам, шырын, крахмал, темекі, құрама жем, ұн, қағаз, шөп және т.б.), өсімдік шикізатынан жасалған бұйымдар, саңырауқұлақтармен зақымдалған конструкциялар, сондай-ақ істің материалдары мен анықтамалық деректер (гербарийлер, тұқым коллекциялары, атластар, ГОСТ стандарттары), сараптама үшін маңызды жағдайларды анықтау мақсатында қажет.

18) жануар тектес объектілерді сот-сараптамалық биологиялық зерттеудің мәні – тергеліп жатқан оқиғаға байланысты жануарлардан алынатын объектілердің қасиеттері мен ерекшеліктерін зерттеу мақсатында зоология, биология, жаратылыстану-техникалық ғылымдардың әртүрлі салалары саласындағы арнайы ғылыми білімдер негізінде белгіленетін істердің нақты деректері, мән-жайлары;

19) жануар тектес объектілерді сот-сараптамалық биологиялық зерттеу объектілері – ұйымның әр түрлі деңгейіндегі тірі организмдер-бір клеткалы организмдер, биологиялық қауымдастықтар, жануарлар немесе олардың жеке бөліктері, жануарлардың қалдықтары, жануарлар шикізатын өңдеу өнімдері, жануарлардың тіршілік ету ортасы;

20) сот-психологиялық-криминалистикалық зерттеудің мәні – адамның психоэмоционалдық, интеллектуалдық-еріктік жай-күйі және тергеу немесе өзге де іс-әрекеттер процесінде осы жай-күйдің өзгеруі туралы, сондай-ақ зерттелетін объектілердегі (бейнежазбалар, баспа, графикалық, аудиовизуалды материалдар және т. б.) адамның жай-күйін өзгерте отырып, оған психологиялық әсер ете алатын белгілерді анықтау туралы нақты деректер белгілеу;

21) сот-психологиялық-криминалистикалық зерттеу объектілері – тергеу немесе жасырын іс-әрекеттер жүргізу сәтінде адамның физиологиялық және психологиялық (эмоционалдық, интеллектуалдық, ерікті) жай-күйі тіркелген материалдар, сондай-ақ порнографиялық, эротикалық мазмұндағы материалдарды қоса алғанда, оның психикасына әсер етуге және жай-күйін өзгертуге қабілетті не қатыгездік пен зорлық-зомбылыққа үндеуді насихаттайтын объектілер;

22) сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеудің мәні – діни экстремизм мен терроризмнің белгілері қызмет субъектілеріне тән менталитеттің сипаттамалары болып табылады; қызмет (оның түрі, типі, сипаты, бағыты, ауқымдылығы, әлеуметтік мақсаты); іс-әрекеттер (зерттеу объектісінде көрсетілген оқиғаларға қатысатын нақты субъектілердің азаматтық және саяси мінез-құлқы);

23) сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеу объектісі – ақпараттың әртүрлі материалдық және материалдық емес тасымалдаушылары және адамның шындық фактілеріне субъективті қатынасын, сондай-ақ әлеуметтік шындықтың өзін және құқықтық нормалар мен әлеуметтік контекстке, сәйкестікке зерттеуге жататын оқиғалар мен әрекеттер өрбіген мән-жайларды көрсететін мәтіндер (баспа және қолжазба), аудио және бейнежазбалар, бейнелер, символика, интернет-желі материалдары, өзге де электрондық жазбалар;

24) теміржол көлігін сот-сараптамалық зерттеудің мәні – поездар қозғалысы қауіпсіздігінің бұзылуының мән-жайлары мен себептерін анықтау, жолдың, жылжымалы құрамның, сигнал беру, орталықтандыру және бұғаттау құрылғыларының техникалық бұзылулары мен ақауларын анықтау, сондай-ақ қозғалыс пен маневрлік жұмыстарды ұйымдастыру мен жүргізудің дұрыстығын тексеру. Сараптама техникалық құралдардың жай-күйін, оларды пайдалану және қызмет көрсету тәртібін, сондай-ақ анықталған ақаулардың, ұйымдастырушылық қателіктердің немесе қираулар мен апаттардың туындауына факторлар жиынтығының әсерін анықтауға бағытталған;

25) теміржол көлігін сот-сараптамалық зерттеу объектілері – темір жолдың жылжымалы құрамы (вагондар, локомотивтер, олардың жеке тораптары мен

платформалары), поезддардың қозғалысын қамтамасыз ететін құрылғылар (дабыл беру, бұғаттау, орталықтандыру, бағыттамалық бұрмалар және т. б.), оқиға орнына іргелес жатқан аумақтар, сондай-ақ апат орнына тікелей байланысты емес объектілер (бағдаршамдар, қозғалысты басқару жүйелері, энергиямен жабдықтау). Бұдан басқа, объектілерге диспетчердің келіссөздерінің аудиожазбалары, жылдамдықты өлшейтін таспалар және өзге де техникалық құжаттар (поездың натуралдық парағы, техникалық жай-күй журналдары), қираудың схемалары мен фотоматериалдары, актілер, оқиғаға қатысушылар мен куәгерлердің жазбаша түсіндірмелері, жолды тексеру нәтижелері, қалпына келтіру жұмыстары туралы мәліметтер және апат кезіндегі ауа райы жағдайлары туралы ақпарат жатады;

26) сот-психологиялық зерттеудің мәні – іс бойынша шындықты анықтау үшін маңызды маңызы бар, оларды анықтау арнайы ғылыми білімді қажет ететін адамның психикалық ерекшеліктері;

27) сот-сараптамалық психологиялық зерттеу объектілері – сараптама жасалатын тұлға, қылмыстық іс, азаматтық іс;

28) дараландыру құралдарының белгіленуін сот-сараптамалық зерттеу мәні – дараландыру құралдары болып табылатын, сондай-ақ тіркеуге мәлімделген не пайдаланылатын визуалды белгілердің араласу дәрежесіне дейін сәйкестіктің және (немесе) ұқсастықтың болуын (болмауын) айқындауға байланысты міндеттерді шешу кезінде арнайы ғылыми білімдер негізінде белгіленетін нақты деректер;

29) дараландыру құралдарының сот-сараптамалық зерттеу объектілері – материалдық жеткізгіштерде ұсынылған тауар белгілері, географиялық көрсеткіштер және тауарлар шығарылған жерлердің атаулары (тіркелген, сондай-ақ тіркеуге мәлімделген немесе онсыз пайдаланылатын) түріндегі көрнекі белгілер; тіркелген тауар белгілеріне арналған күзет құжаттары (Қазақстан Республикасының куәліктері, халықаралық сертификаттар және MadridMonitor-дан үзінді көшірмелер), сипаттамалары туралы мәліметтерді қамтитын іс материалдары көрсетілген белгілер, сондай-ақ сараптама нысанасына жататын өзге де материалдар.

3. Осы кәсіптік стандартта мынадай қысқартулар қолданылады:

1) БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы;

2) БА – Біліктілік анықтамалығы;

3) ГЭС – Гидроэлектр станциясы;

4) ГРЭС – Гидро-тарату электр станциясы;

5) ЖКОМҚҚСС және КҚ – Жол-көлік оқиғалары мен көлік құралдарының сот сараптамасы және көлік құралдары;

6) ЖҚЕ – Жол қозғалысы ережелері;

7) ЖЭС – Жылу электрстанциясы;

8) ЖКО – Жол-көлік оқиғасы;

- 9) КО ТР – Кеден одағының техникалық регламенті;
- 10) КҚ – Көлік құралы;
- 11) ҚНМЕ – Құрылыс нормалары мен ережелері;
- 12) ҚР – Қазақстан Республикасы;
- 13) МЕМСТ – Мемлекеттік стандарт;
- 14) СанЕмН – Санитарлық ережелер мен нормалар;
- 15) СБШ – Салалық біліктілік шеңбері;
- 16) ЭҚТЖМЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші.

2 тарау. Кәсіптік стандарттың төлқұжаты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: "Сот сараптамасы"
5. Кәсіптік стандарттың коды: М090
6. ЭҚЖЖ секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:
М Кәсіби, ғылыми және техникалық қызмет

71 Сәулет, инженерлік ізденістер, техникалық сынақтар мен талдау саласындағы қызмет

71. 2 Техникалық сынақтар мен талдаулар

71. 20 Техникалық сынақтар мен талдаулар

71. 20.5 Медицинадан басқа, сот сараптамалары мен зерттеулерін жүргізу жөніндегі қызмет,

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: осы стандарт сот сараптамаларын (зерттеулерді) жүргізу құқығына ие біліктілік куәлігі бар сот сараптамасы органының сот сарапшыларына, соның ішінде лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғаларға қойылатын біліктілік пен құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және еңбек жағдайына қойылатын талаптарды белгілейді.

8. Кәсіптер карточкаларының тізбесі:

1) "Сот сарапшысы" (жануар тектес объектілерді сот-сараптамалық биологиялық зерттеу бойынша) - 6 СБШ-нің деңгейі;

2) "Сот сарапшысы (ЖКО орнындағы жолдың техникалық күйін, жол жағдайларын сот-сараптамалық зерттеу)" - 6 СБШ-нің деңгейі;

3) "Сот сарапшысы (сот-сараптамалық көлік-трассологиялық зерттеу бойынша)" - 6 СБШ-нің деңгейі;

4) "Сот сарапшысы (жол-көлік оқиғасы жағдайларын сот-сараптамалық зерттеу бойынша)" - 6 СБШ-нің деңгейі;

5) "Сот сарапшысы (теміржол көлігін сот-сараптамалық зерттеу бойынша)" - 6 СБШ-нің деңгейі;

6) "Сот сарапшысы (көлік құралдарын сот-сараптамалық зерттеу бойынша)" - 6 СБШ-нің деңгейі;

7) "Сот сарапшысы (дараландыру құралдарының белгіленуін сот-сараптамалық зерттеу бойынша)" - 6 СБШ-нің деңгейі;

8) "Сот сарапшысы (өсімдік тектес объектілерді сот-сараптамалық биологиялық зерттеу бойынша)" - 6 СБШ-нің деңгейі;

9) "Сот сарапшысы (сот-сараптамалық электротехникалық зерттеу бойынша)" - 6 СБШ-нің деңгейі;

10) "Сот сарапшысы Сот-сараптамалық фототехникалық зерттеу бойынша)" - 6 СБШ-нің деңгейі;

11) "Сот сарапшысы (сот-сараптамалық психологиялық зерттеу бойынша)" - 6 СБШ-нің деңгейі;

12) "Сот сарапшысы (сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеу бойынша)" - 6 СБШ-нің деңгейі;

13) "Сот сарапшысы (сот-сараптамалық психологиялық-криминалистикалық зерттеу бойынша)" - 6 СБШ-нің деңгейі.

3-ші тарау. Кәсіптер карточкалары

9. "Сот сарапшысы (жануар тектес объектілерді сот-сараптамалық биологиялық зерттеу бойынша)" кәсібінің карточкасы:			
Топтың коды:	2611-7		
Қызмет атауының коды:	2611-7-002		
Кәсіп атауы:	Сот сарапшысы		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:			
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім	Мамандық: 6B05101 — Биология 6B05107 — Зоология 6B05103 — Генетика 6 B 0 5 1 0 4 — Биоинженерия және биотехнология 6B05105 — Биохимия 6B05106 — Молекулалық биология 6B09101 — Ветеринария 6 B 0 9 1 0 2 — Ветеринарлық-санитарлық сараптама	Білікті

		6 B 0 5 1 0 9 — Микробиология 6B08004 — Зоотехника	лік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді.		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Талап етілмейді		
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:			
Қызметтің негізгі мақсаты:	Жануарлардан алынатын объектілерге сот-биологиялық сараптама жүргізу саласындағы кәсіби қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін еңбек функцияларының жүйелі және құрылымдық сипаттамасы және қызметкерлердің біліміне, іскерлігіне, дағдылары мен жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптар		
Еңбек функцияларының сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Жануар тектес объектілерге сот-сараптамалық биологиялық зерттеуді жүргізу 2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	
	Дағды 1: экскременттерді, ішкі секреция органдарының секрециясын немесе органдардың өзін, ішкі органдар мен органдардың тастарын, жыныс бездері мен олардың секрецияларын, жануарлардың өт қабын зерттеу кезінде сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	Машықтар: 1. Мемлекеттік тізілімге енгізілген әдістемелерге, сондай-ақ кез келген ғылыми дәлелденген әдебиеттерге сәйкес сот-сараптамалық зерттеудің әдістерін және/немесе әдістемелерін таңдау. 2. Сот-сараптамалық зерттеудің нысанасын, объектісін және міндеттерін айқындау. 3. Сот сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттаңыз. 4. Экскременттерді, ішкі секреция мүшелерінің секрециясын немесе мүшелердің өзін, ішкі ағзалар мен мүшелердің тастарын, жыныс бездері мен олардың секрецияларын, жануарлардың өт қабын зерттеу. 5. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу. Білімдер: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістері және/немесе әдістемелері, сондай-ақ басқа да ғылыми дәлелденген тәсілдер. 2. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері. 3. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндірудің тәртібі мен ережелері.	

	4. Зерттеу нәтижелерін талдау, бағалау және өңдеу қабілеті. 5. Ішкі еңбек тәртібінің тәртібі, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі талаптары.
Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
Дағды 2: Тірі жануар және тұтас мәйіттерді (мәйіттерді), сондай-ақ олардың бөліктерін зерттеу кезінде сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	Машықтар: 1. Мемлекеттік тізілімге енгізілген әдістемелерге, сондай-ақ кез келген ғылыми дәлелденген әдебиеттерге сәйкес сот-сараптамалық зерттеудің әдістерін және/немесе әдістемелерін таңдау. 2. Сот-сараптамалық зерттеудің нысанасын, объектісін және міндеттерін айқындау. 3. Түрге жататындығын анықтау. 4. Сот сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттаңыз. 5. Барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу сот-сараптамалық зерттеу. Білімдер: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістері және/немесе әдістемелері, сондай-ақ басқа да ғылыми дәлелденген тәсілдер. 2. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері. 3. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндірудің тәртібі мен ережелері. 4. Зерттеу нәтижелерін талдау, бағалау және өңдеу қабілеті. 5. Ішкі еңбек тәртібінің тәртібі, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі талаптары.
Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
	Машықтар: 1. Мемлекеттік тізілімге енгізілген әдістемелерге, сондай-ақ кез келген ғылыми дәлелденген әдебиеттерге сәйкес сот-сараптамалық зерттеудің әдістерін және/немесе әдістемелерін таңдау. 2. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес шашты сынамалық дайындауды жүргізу. 3. Шаштың морфологиялық қасиеттерін сипаттаңыз (пішіні, түсі, реңкі, ұзындығы, перифериялық және тамыр ұштары). 4. Шашқа микроскопиялық зерттеу жүргізу (құйқалы зат, өзек, сілтілі гидролиз және т.б.). 5. Шашқа салыстырмалы зерттеу жүргізу (тиістілігі, ерекшеліктері, зақымдануы).

Еңбек функциясы 1: Жануар тектес объектілерге сот-сараптамалық биологиялық зерттеуді жүргізу	Дағды 3: Шашты зерттеу кезінде сот-сараптамалық зерттеуді жүргізу	6. Шаштың топтық (түрлік) тиесілігін анықтаңыз. 7. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу .
		Білімдер: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістері және/немесе әдістемелері, сондай-ақ басқа да ғылыми дәлелденген тәсілдер. 2. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері. 3. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндірудің тәртібі мен ережелері. 4. Зерттеу нәтижелерін талдау, бағалау және өңдеу қабілеті. 5. Ішкі еңбек тәртібінің тәртібі, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі талаптары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
	Дағды 4: Жануарлардың, құстардың және балықтардың тіндерін зерттеу кезінде сот-сараптамалық зерттеулер жүргізу (тері (қабығы)	Машықтар: 1. Мемлекеттік тізілімге енгізілген әдістемелерге, сондай-ақ кез келген ғылыми дәлелденген әдебиеттерге сәйкес сот-сараптамалық зерттеудің әдістерін және/немесе әдістемелерін таңдау. 2. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес тіндерді сынамалық даярлауды жүргізу. 3. Жануарлар, құстар мен балықтар тіндерінің морфологиялық қасиеттерін сипаттаңыз (тері (қабығы). 4. Микроскопиялық зерттеу жүргізу. 5. Салыстырмалы зерттеу жүргізу (тиістілігі, ерекшеліктері, зақымдануы). 6. Топтық (түрлік) тиістілікті белгілеу; 7. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу.
		Білімдер: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістері және/немесе әдістемелері, сондай-ақ басқа да ғылыми дәлелденген тәсілдер. 2. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері. 3. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндірудің тәртібі мен ережелері. 4. Зерттеу нәтижелерін талдау, бағалау және өңдеу қабілеті.

		5. Ішкі еңбек тәртібінің тәртібі, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі талаптары.
Дағдыны тану мүмкіндігі :		Қажет етілмейді
Дағды 5: Жануарлардың дериваттарын (уылдырық , тері) зерттеу кезінде сот-сараптамалық зерттеу жүргізу балықтардың шоғалы (жыныс бездері), мүйіздер мен тұяқтар, су омыртқасыздарының цисталары, (жұмыртқа), інжу және т. б.		Машықтар: 1. Мемлекеттік тізілімге енгізілген әдістемелерге, сондай-ақ кез келген ғылыми дәлелденген әдебиеттерге сәйкес сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау. 2. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес сынама даярлауды жүргізу. 3. Морфологиялық қасиеттерін сипаттаңыз. 4. Микроскопиялық зерттеу жүргізу (қажет болған жағдайда). 5. Салыстырмалы зерттеу жүргізу (тиістілігі, ерекшеліктері, зақымдануы). 6. Топтық (түрлік) тиістілікті белгілеу. 7. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу. Білімдер: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістері және/немесе әдістемелері, сондай-ақ басқа да ғылыми дәлелденген тәсілдер. 2. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері. 3. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндірудің тәртібі мен ережелері. 4. Зерттеу нәтижелерін талдау, бағалау және өңдеу қабілеті. 5. Ішкі еңбек тәртібінің тәртібі, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі талаптары.
Дағдыны тану мүмкіндігі :		Қажет етілмейді
Дағды 1: Сот сараптамасын жүргізуді тағайындайтын		Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстардың сметасын жасау. 2. Сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты жұмсалған шығыстар туралы есепті ұсыну. 3. Өз құзыреті шегінде іс жүргізу әрекеттеріне маман/сарапшы ретінде қатысу. 4. Сараптамалық практикада қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу. Білімдер:

Еңбек функциясы 2: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	органдармен өзара іс-қимыл	1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер. 3. Сот сарапшысының іс жүргізу іс-әрекеттеріне маман ретінде қатысу нысандары. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу. 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу. 3. Технологиялардың қазіргі деңгейін ескере отырып, жануарлардан алынатын объектілерді сот-сараптамалық биологиялық зерттеудің ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау. 4. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру. Білімдер: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сот сараптамасы және криминалистика негіздері. 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық істері бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің қазіргі деңгейін ескере отырып, жануарлардан алынатын объектілерді сот-сараптамалық биологиялық зерттеудің ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау. 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу.

Қосымша еңбек функциясы 1:	Дағды 1: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу. 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау. 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу. 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларын ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру. 7. Сынау мен өлшеудің тиісті әдістемесі мен әдістерін қолданыңыз. 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау. 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу. 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу. 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау. 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсынымдар мен құралдар дайындауға қатысу. 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу. 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорыту жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу. Білімдер: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері. 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдістемесі. 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар. 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары. 6. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
		Машықтар:

Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	Дағды 2: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарларына сәйкестігіне талдау жасау. 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру. 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу. 4. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорыту жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу. Білімдер: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы. 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар тәртібі. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
	Дағды 3: Сот сарапшыларын кәсіби даярлауға, олардың біліктілігін арттыруға қатысу	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға үміткерлерді дайындауға қатысу. 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына оқытушы, дайындық жетекшісі ретінде қатысу. 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу. 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу. 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу. 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру. Білімдер: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі принциптері мен тәртібі.

		3. Дәрістер, семинарлар мен практикалық сабақтар жоспарларын құру тәртібі. 4. Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері. 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері бойынша әдістемелік материалдар. 6. Сот сарапшыларын даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.	
	Дағдыны тану мүмкіндігі : 	Қажет етілмейді	
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Коммуникабельділік Эмпатия, эмоционалды интеллект Көшбасшылық Тәлімгерлік Ынтымақтастық және командалық жұмыс Жүйелік және аналитикалық ойлау Ұйымдастырушылық дағдылары Стрессті басқару Өзін-өзі ұйымдастыру және уақытты тиімді басқару Кәсіптік этика Сапаға ұмтылу		
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды		
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:	
	6	Сот сарапшысы	
10. "Сот сарапшысы (ЖКО орнындағы жолдың техникалық күйін, жол жағдайларын сот-сараптамалық зерттеу)" кәсібінің карточкасы:			
Топтың коды:	2611-7		
Қызмет атауының коды:	2611-7-002		
Кәсіп атауы:	Сот сарапшысы		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:	Белгіленбеген		
		Мамандық: 6B07302 — Автомобиль жолдары мен аэродромдарды салу 6B07301 — Құрылыс (жол және транспорттық құрылыс) 6B07179 — Көлік құрылыстарының	

Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім	инжинирингі және басқару 6B07108 — Көлік инженериясы 6B07102 — Көлік, көлік техникасы және технологиялары 6B07110 — Көлік, көлік техникасы және технологиялары (автомобиль мамандануы) 6B07106 — Инженерия және инженерлік іс (көлік және құрылыс саласы)	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Талап етілмейді		
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:			
Қызметтің негізгі мақсаты:	Жол-көлік оқиғасы орны бойынша жол жабындысының жағдайын, жол жағдайларын бағалау және олардың нормативтік талаптарға сәйкестігін анықтау, олардың пайда болу себептерін және ЖКО жағдайларымен ықтимал байланысын белгілеу		
Еңбек функцияларының сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. ЖКО орны бойынша жолдың техникалық жағдайы мен жол жағдайларына сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау 2. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу 3. Сараптамалық практиканы қорыту	
Еңбек функциясы 1: Жол-көлік оқиғасы орны бойынша жолдың техникалық жағдайы мен жол жағдайларына сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	Дағды 1: Сот-сараптама өндірісін тағайындайтын органдардың тапсырмасы бойынша ЖКО орнындағы жолдың техникалық жағдайы мен жолдағы жағдайларға сот сараптамалық зерттеу жүргізу	Машықтар: 1. Жол бөлігінің ені, үйкеліс коэффициенті, еңісін өлшеу. 2. Көрініс пен жол жағдайын талдау. 3. Нормативтік актілермен жұмыс істеу. 4. Жол қозғалысының қауіпсіздік шарттарының бұзылуын анықтау. 5. Техникалық құжаттаманы және тексеру нәтижелерін талдау. 6. Жолдың нақты жағдайын техникалық талаптармен салыстыру. 7. Сарапшының құрылымдалған қорытындысын дайындау.	
		Білімдер: 1. Жол құрылысы мен пайдалану саласындағы МЕМСТ және КО ТР стандарттары.	

		2. Көлік-техникалық зерттеулерді жүргізу әдістемелері (оның ішінде 8.4 әдістемесі). 3. ҚНМЕ, СанЕМН және ведомстволық нормалар. 4. Жолдарды жобалау және пайдалану негіздері. 5. Жол қауіпсіздігі туралы заңнама, Жол жүрісі ережелері (ЖЖЕ).
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Қосымша еңбек функциясы 1: Сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Дағды 1: Сараптамаларды жүргізуді тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу. 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу. 3. Технологияның қазіргі деңгейін ескере отырып, сот сараптамасын/зерттеуді дамытудың қазіргі жағдайы мен перспективаларын зерттеу және талдау. 4. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу. Білімдер: 1. Сот-сараптама қызметін реттейтін нормативтік құқықтық актілер 2. Іс жүргізу заңнамасының негіздері 3. Сот сараптамасы және криминалистика негіздері. 4. Сараптама жүргізу үшін материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Сот-сараптама өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Машықтар: 1. Сараптама тағайындаған адамдарға кеңес беру. 2. Сұрауларға негізделген жауаптар жасау. 3. Тексерулер мен тергеу эксперименттеріне қатысу. Білімдер: 1. Сот-сараптама қызметін реттейтін нормативтік құқықтық актілер 2. Іс жүргізу заңнамасының негіздері
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Қосымша еңбек функциясы 2:	Дағды 1:	Машықтар: 1. Жаңа әдістемелерді әзірлеу және сынақтан өткізу. 2. Жарияланымдар мен әдістемелік құралдарды дайындау.
		Білімдер:

Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу		1. Автотехникалық сараптама саласындағы заманауи жетістіктер. 2. Кадрларды даярлау стандарттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :		Қажет етілмейді
Қосымша еңбек функциясы 3: Сараптамалық практиканы қорыту	Дағды 1: Сараптамалық практиканы қорытуға қатысу	Машықтар: 1. Сарапшыларға тағылымдамадан өтуді ұйымдастыру. 2. Сарапшы пікірін ұсыну. 3. Әдістемелерді рецензиялау.	
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Білімдер: 1. Сот-сараптамалық қызметті реттейтін нормативтік құқықтық актілер. 2. ЖКО сарапшылық зерттеу әдістемелері. 3. Процессуалдық заңнаманың негіздері. 4. Сот сараптамасы және криминалистика негіздері.	
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Өлшеулердегі дәлдік Нормативтерді білу Техникалық сауаттылық Логикалық ойлау Пікірлердің дербестігі Құжаттамалық дәлдік Аналитикалық және жүйелі ойлау Деректерге мұқияттылық Жауапкершілік Коммуникабельділік Кәсіби этика Құқық қорғау органдарымен және соттармен өзара іс-қимыл жасау дағдылары Өзіндік дербестік Күйзеліске төзімділік Топта жұмыс істеу		
	Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды	
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:	
11. "Сот сарапшысы (сот-сараптамалық көлік-трасологиялық зерттеу бойынша)" кәсібінің карточкасы:			
Топтың коды:	2611-7		
Қызмет атауының коды:	2611-7-002		
Кәсіп атауы:	Сот сарапшысы		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары			

бойынша біліктілік деңгейі:			
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім	Мамандық: 6B07110 — Көлік, көлік техникасы және технологиялары 6B07108 — Көлік инженериясы 6B07179 — Көлік құрылыстарының инжинирингі және басқару 6B07161 — Көлік инженериясы және автотроника 6B07176 — Автомобиль инженериясы	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді.		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Талап етілмейді		
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:			
Қызметтің негізгі мақсаты:	Соқтығыс механизмін, күштердің әсер ету бағыттарын, көлік құралдарының соқтығысқа дейінгі және кейінгі қозғалыс траекторияларын анықтау, сондай-ақ іздер мен зақымдардың бір-біріне сәйкестігін бағалау.		
Еңбек функцияларының сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Көліктік-трассологиялық сот-сараптамалық зерттеулерді жүргізу 2. Сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу 2. Сараптама практикасын жалпылау	
Еңбек функциясы 1: Көліктік-трассологиялық сот-сараптамалық зерттеулерді жүргізу	Дағды 1: Сот сараптамасын тағайындайтын органдардың тапсырмасы бойынша	Машықтар: 1. Байланыс іздерін, ойықтар мен сызаттарды сәйкестендіру және жіктеу. 2. Көлік құралдарының өзара әрекеттесуін талдау. 3. Күштердің әсер ету бағыттарын анықтау. 4. Соқтығыс сәтіндегі нысандардың өзара орналасуын айқындау. 5. Көлік құралдарындағы және оқиға орнындағы іздерді өзара салыстыру. 6. Шиналардың герметизациясының бұзылу уақыты мен себептерін анықтау. 7. Сарапшының құрылымдалған қорытындысын дайындау. Білімдер: 1. Көліктік-трассологиялық зерттеу әдістемелері.	

	көліктік-трассологиялық сот-сараптамалық зерттеулер жүргізу	2. Механика және материалдардың кедергісі негіздері. 3. Зақымдар мен іздердің типологиясы. 4. Криминалистика мен трассологияның негіздері. 5. Фотоқұжаттау және өлшеу техникасы. 6. ЖКО қайта құру және модельдеу қағидаттары. 7. Сот сараптамасы саласындағы заңнамалық және нормативтік құжаттар.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
Енбек функциясы 2: Сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Дағды 1: Сот сараптама өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Машықтар: 1. Сараптама тағайындаған тұлғаларға кеңес беру. 2. Сұрау салуларға негізделген дәлелді жауаптар дайындау. 3. Тексеру және тергеу эксперименттеріне қатысу. Білімдер: 1. Сот-сараптамалық қызметті реттейтін нормативтік құқықтық актілер. 2. Іс жүргізу заңнамасының негіздері.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Сараптамаларды тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне кеңес беру	Машықтар: 1. Сараптамаларды тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін сот сараптамаларын (зерттеулерді) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша ақпараттық-түсіндіру жұмыстарын жүргізуге қатысу. 2. Сараптамаларды тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін сот сараптамаларын (зерттеулерді) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша семинарлар өткізу. 3. Қазіргі технологиялар деңгейін ескере отырып, сот сараптамасының/зерттеудің қазіргі жағдайы мен даму перспективаларын зерделеу және талдау. 4. Мәліметтерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру. Білімдер: 1. Сот-сараптамалық қызметті реттейтін нормативтік құқықтық актілер. 2. Іс жүргізу заңнамасының негіздері. 3. Сот сараптаматану мен криминалистиканың негіздері. 4. Сараптама жүргізуге арналған материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері. 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
	Дағды 1:	Машықтар: 1. Жаңа әдістемелерді әзірлеу және сынақтан өткізу.

Қосымша еңбек функциясы 1: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу		2. Басылымдар мен әдістемелік құралдарды дайындау.
			Білімдер: 1. Автотехникалық сараптама саласындағы заманауи әзірлемелер. 2. Кадрларды даярлау стандарттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :		Қажет етілмейді
Қосымша еңбек функциясы 2: Сараптама практикасын жалпылау	Дағды 1: сараптама практикасын жалпылауға қатысу		Машықтар: 1. Сарапшыларға тағылымдамадан өтуді ұйымдастыру. 2. Сараптамалық пікір беру. 3. Әдістемелерге рецензия жүргізу.
			Білімдер: 1. Сот-сараптамалық қызметті реттейтін нормативтік құқықтық актілер. 2. Жол-көлік оқиғаларын сараптамалық зерттеу әдістемелері. 3. Іс жүргізу заңнамасының негіздері. 4. Сот сараптаматануы мен криминалистиканың негіздері.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :		Қажет етілмейді
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Аналитикалық және жүйелі ойлау Деректерге мұқияттылық Жауапкершілік Коммуникабельділік Оқуға дайындық Кәсіби этика Құқық қорғау органдарымен және соттармен өзара іс-қимыл жасау дағдылары Өзіндік дербестік Күйзеліске төзімділік Топта жұмыс істеу		
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды		
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:	
	6	Сот сарапшысы	
12. "Сот сарапшысы (жол-көлік оқиғасы жағдайларын сот-сараптамалық зерттеу бойынша)" кәсібінің карточкасы:			
Топтың коды:	2611-7		
Қызмет атауының коды:	2611-7-002		
Кәсіп атауы:	Сот сарапшысы		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			

БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:			
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім	Мамандық: 6B07110 — Көлік, көлік техникасы және технологиялары 6B07108 — Көлік инженериясы 6B07176 — Автомобиль инженериясы 6B07161 — Көлік инженериясы және автотроника 6B11311 — Көлікті ұйымдастыру, қозғалыс және пайдалану	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді.		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Талап етілмейді		
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:			
Қызметтің негізгі мақсаты:	ЖКО механизмдерін объективті талдауды қамтамасыз ету, себеп-салдарлық байланыстарды анықтау, оқиғаның алдын алу мүмкіндігін техникалық тұрғыдан бағалау және қатысушылардың әрекеттерінің жол қозғалысы ережелерінің талаптарына сәйкестігін айқындау.		
Еңбек функцияларының сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Жол-көлік оқиғаларының мән-жайларын сот-сараптамалық зерттеу жүргізу 2. Сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмысқа қатысу 2. Сараптамалық практиканы қорыту	
Еңбек функциясы 1: Жол-көлік оқиғаларының мән-жайларына	Дағды 1: Сот сараптамасын тағайындаған органдардың тапсырмасы бойынша жол-көлік оқиғаларының	Машықтар: 1. Сараптаманың мәнін, объектісін және міндеттерін анықтау. 2. Жылдамдықты, тежеу жолдарын және басқа да параметрлерді есептеу. 3. Алынған есептеулерді іс материалдарымен салыстыру. 4. Жол-көлік оқиғасының алдын алу техникалық мүмкіндігін айқындау. 5. Сандық үлгілермен және графо-талдамалық әдістермен жұмыс істеу. 6. Зерттеу барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшы қорытындысын рәсімдеу.	
		Білімдер:	

сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	мән-жайларына сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	1. Жол-көлік оқиғаларын сараптамалық зерттеу әдістемелері. 2. Көлік құралдарының қозғалыс механикасы мен динамикасының негіздері. 3. Сот сараптамасы бойынша заңдар мен нормативтік актілер. 4. Қорытындыны ресімдеуге қойылатын талаптар. 5. Көлік құралдарының техникалық сипаттамалары. 6. Сараптамалық қорытындыларды ресімдеу ережелері.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
Еңбек функциясы 2: Сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Дағды 1: Сот сараптама өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Машықтар: 1. Сараптама тағайындаған тұлғаларға кеңес беру. 2. Сұрау салуларға негізделген дәлелді жауаптар дайындау. 3. Тексеру, тергеу эксперименттеріне қатысу.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Білімдер: 1. Сот-сараптамалық қызметті реттейтін нормативтік құқықтық актілер. 2. Іс жүргізу заңнамасының негіздері.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Сараптамаларды тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне кеңес беру	Машықтар: 1. Сараптамаларды (зерттеулерді) тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне сот сараптамаларын (зерттеулерді) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша ақпараттық-түсіндіру жұмысын жүргізуге қатысу. 2. Сараптамаларды тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне сот сараптамаларын (зерттеулерді) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша семинарлар өткізу. 3. Заманауи технологиялар деңгейін ескере отырып, сот сараптамасының / зерттеудің ағымдағы жағдайы мен даму перспективаларын зерделеу және талдау. 4. Мәліметтерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Білімдер: 1. Сот-сараптамалық қызметті реттейтін нормативтік құқықтық актілер. 2. Іс жүргізу заңнамасының негіздері. 3. Сот сараптаматануы мен криминалистиканың негіздері. 4. Сараптамалар жүргізуге арналған материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері. 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді

Қосымша еңбек функциясы 1: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмысқа қатысу	Дағды 1: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар: 1. Жаңа әдістемелерді әзірлеу және сынақтан өткізу. 2. Басылымдар мен әдістемелік құралдарды дайындау.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Білімдер: 1. Автотехникалық сараптама саласындағы заманауи әзірлемелер. 2. Кадрларды даярлау стандарттары.
Қосымша еңбек функциясы 2: Сараптамалық практиканы қорыту	Дағды 1: Сараптамалық практиканы қорыту жұмысына қатысу	Машықтар: 1. Сарапшыларды біліктілік даярлықтан өткізу. 2. Сараптамалық пікір беру. 3. Әдістемелерге рецензия жүргізу.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Білімдер: 1. Сот-сараптамалық қызметті реттейтін нормативтік құқықтық актілер. 2. Жол-көлік оқиғаларын сараптамалық зерттеу әдістемелері. 3. Іс жүргізу заңнамасының негіздері. 4. Сот сараптаматануы мен криминалистиканың негіздері.
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Аналитикалық және жүйелі ойлау Деректерге мұқияттылық Жауапкершілік Коммуникабельділік Оқуға дайындық Кәсіби этика Құқық қорғау органдарымен және соттармен өзара іс-қимыл жасау дағдылары Өзіндік дербестік Күйзеліске төзімділік Топта жұмыс істеу	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды	
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:
	6	Сот сарапшысы
13. "Сот сарапшысы (теміржол көлігін сот-сараптамалық зерттеу бойынша)" кәсібінің карточкасы:		
Топтың коды:	2611-7	
Қызмет атауының коды:	2611-7-002	
Кәсіп атауы:	Сот сарапшысы	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6	
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:		

БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:			
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім	Мамандық: 6B11318 — Көлікті ұйымдастыру, қозғалыс және пайдалану (теміржол көлігі) 6B11319 — Теміржол көлігін пайдалану 6B07116 — Көлік, көлік техникасы және технологиялары (теміржол техникасы) 6B07117 — Теміржол автоматтандыруы, телмеханика және байланыс 6B07118 — Локомотивтер және локомотив шаруашылығы 6B07119 — Вагондар және вагон шаруашылығы 6B07120 — Теміржол жолы және жол шаруашылығы 6B07121 — Поездардың қозғалысын қамтамасыз ету жүйелері 6B07122 — Теміржол электрлендіруі және энергиямен қамтамасыз ету 6B07123 — Теміржол көлігінің инженериясы 6B07124 — Поездардың қозғалысын ұйымдастыру және басқару 6B07125 — Теміржол көлігінде автоматтандыру және басқару	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді.		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Талап етілмейді		

Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:	
Қызметтің негізгі мақсаты:	Теміржол көлігі саласындағы сот сараптамаларын жүргізу саласындағы кәсіби қызметке еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, іскерлігіне, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды әзірлеу
Еңбек функцияларының сипаттамасы	
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:
	1. Теміржол көлігіне сот-сараптамалық зерттеу жүргізу 2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл
	Қосымша еңбек функциялары:
	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу
Еңбек функциясы 1:	Дағды 1: Локомотивтер мен вагондарға сот сараптамасын/зерттеулерін жүргізу өндірісі
	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің пәнін, нысанын және міндеттерін анықтау. 2. Объектілердің ерекшеліктерін ескере отырып, сот сараптамасының объектілерін сипаттау. 3. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау.
	Білімдер: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістері және/немесе әдістемелері. 2. Өлшеу нәтижелерінің анықталмағандығын бағалаудың жалпы ережелері. 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің дәлдік дәрежесі мен объективтілігін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері. 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді интерпретациялау тәртібі мен ережелері. 5. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу тәртібі.
	Дағдыны тану мүмкіндігі: Қажет етілмейді
	Дағды 2: Теміржол жолының үстіңгі құрылымына сот сараптамасын/зерттеулерін жүргізу
	Машықтар: 1. Теміржол жолының жоғарғы құрылымының элементтеріне зерттеу жүргізу. 2. Рельстерде, шпалдарда, төсеніштерде және төсемдерде анықталған зақымдарды сипаттау. 3. Теміржол бағыттамаларының зақымдануын сипаттау. 4. Жүргізілген зерттеу процесі мен нәтижелерін көрсететін сараптамалық қорытындыны ресімдеу.
	Білімдер: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістері және/немесе әдістемелері. 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері. 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілігі дәрежесін

Теміржол көлігіне сот-сараптамалық зерттеу жүргізу		бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері. 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндірудің тәртібі мен ережелері. 5. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу жазбаларын жүргізу тәртібі.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
	Дағды 3: Сот сараптамасын/ зерттеу лерін жүргізу	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық теміржол зерттеуінің пәнін, нысанын және міндеттерін анықтау. 2. Сот сараптамасы объектілерін ерекшеліктерін ескере отырып, сипаттау. 3. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелерін және/ немесе әдістерін тандау. 4. Теміржол оқиғаларының түрлерін анықтау. 5. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшы қорытындысын ресімдеу. Білімдер: 1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістері және/немесе әдістемелері. 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері. 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері. 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсінудің тәртібі мен ережелері. 5. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу жазбаларын жүргізу тәртібі. 6. Ішкі еңбек тәртібінің тәртібі, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі талаптары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
	Дағды 1: Сот сараптамаларын жүргізуді тағайындайтын	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстардың сметасын жасау. 2. Сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты жұмсалған шығыстар туралы есепті ұсыну. 3. Өз құзыреті шегінде іс жүргізу әрекеттеріне маман/сарапшы ретінде қатысу. 4. Сараптамалық практиканы қорыту арқылы сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу. Білімдер:

Еңбек функциясы 2: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	органдармен өзара іс-қимыл жасау	1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер. 3. Сот сарапшысының іс жүргізу іс-әрекеттеріне маман ретінде қатысу нысандары. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне кеңес беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу. 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу. 3. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүргізу. Білімдер: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сот сараптамасы және криминалистика негіздері. 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық істері бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
		Машықтар: 1. Осы саладағы технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің қазіргі жағдайы мен даму перспективаларын зерделеу және талдау. 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу. 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу. 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау. 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу.

	Дағды 1: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларын ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру. 7. Сынау мен өлшеудің тиісті әдістемелері мен әдістерін қолданыңыз. 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау. 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу. 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу. 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсынымдар мен құралдар дайындауға қатысу. 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу. 14. Сараптамалық практиканы қорыту арқылы сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу. Білімдер: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері. 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдістемесі. 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар. 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары. 6. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
Қосымша еңбек функциясы 1: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына сәйкестігіне талдау жасау.

Дағды 2: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру. 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу. 4. Сараптамалық практиканы қорыту арқылы сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу. Білімдер: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы. 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар тәртібі. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
Дағды 3: Сот сарапшыларының кәсіби дайындығына және біліктілігін арттыруға қатысу	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға үміткерлерді дайындауға қатысу. 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына оқытушы, дайындық жетекшісі ретінде қатысу. 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу. 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу. 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу. 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру. Білімдер: 1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі. 3. Дәрістер, семинарлық және практикалық сабақтар жоспарларын жасау тәртібі. 4. Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері.

		5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері бойынша әдістемелік материалдар. 6. Сот сарапшыларын даярлаудың, олардың біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.	
	Дағдыны тану мүмкіндігі : 	Қажет етілмейді	
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Коммуникабельділік Эмпатия, эмоционалды интеллект Көшбасшылық Тәлімгерлік Ынтымақтастық және командалық жұмыс Жүйелік және аналитикалық ойлау Ұйымдастырушылық дағдылары Стрессті басқару Өзін-өзі ұйымдастыру және уақытты тиімді басқару Кәсіптік этика Сапаға ұмтылу		
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды		
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:	
	6	Сот сарапшысы	
14. "Сот сарапшысы (көлік құралдарын сот-сараптамалық зерттеу бойынша)" кәсібінің карточкасы:			
Топтың коды:	2611-7		
Қызмет атауының коды:	2611-7-002		
Кәсіп атауы:	Сот сарапшысы		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:			
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім	Мамандық: 6B07110 — Көлік, көлік техникасы және технологиялары 6B07108 — Көлік инженериясы 6B07179 — Көлік құрылыстарының инжинирингі және басқару 6B07161 — Көлік инженериясы және автотроника	Білікті

		6B07176 — Автомобиль инженериясы	лік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді.		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Талап етілмейді		
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:			
Қызметтің негізгі мақсаты:	Көлік құралдарының техникалық жағдайын анықтау, техникалық ақауларды анықтау, олардың туындау себептерін және апаттың жағдайларымен ықтимал байланысын анықтау		
Еңбек функцияларының сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Көлік құралдарына қатысты сот-сараптамалық зерттеулерді жүргізу. 2. Сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмысқа қатысу 2. Сараптамалық практиканы қорыту	
Еңбек функциясы 1: Көлік құралдарына қатысты сот-сараптамалық зерттеулерді жүргізу.	Дағды 1: Көлік құралдарына қатысты сот-сараптамалық зерттеулерді сот сараптамаларын жүргізуді тағайындайтын органдардың тапсырмасы бойынша жүргізу.	Машықтар: 1. Техникалық құжаттаманы, диагностикалық карталарды және тексеру нәтижелерін талдау. 2. Ақауларды анықтау және олардың ЖКО дейінгі анықталу мүмкіндігін белгілеу. 3. Көлік құралдарын визуалды және құралдық тексеру жүргізу. 4. Ақауларды анықтау және олардың қауіпсіздікке әсерін талдау. 5. Көлік құралдарының нақты жағдайын техникалық талаптармен салыстыру. 6. Техникалық ақпаратты жүйелеу және сараптамалық қорытындыларды дайындау. 7. Сарапшының құрылымдық қорытындысын әзірлеу.	
		Білімдер: 1. Көлік құралдарының техникалық жағдайын зерттеу әдістемелері. 2. КҚ түйіндері мен агрегаттарының құрылысы және жұмыс істеу принциптері. 3. Техникалық пайдалану ережелері және ЖҚЕ нормативтері. 4. Техникалық параметрлерді тіркеу және талдау әдістері. 5. Жол қауіпсіздігі және сот сараптамасы саласындағы заңнамалар.	
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді	
		Машықтар:	

Еңбек функциясы 2: Сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Дағды 1: Сот сараптама өндірісін тағайындайтын органдармен өзара әрекеттесу.	1. Сараптаманы тағайындаған тұлғаларға кеңес беру . 2. Сұрауларға негізделген жауаптар дайындау. 3. Көрсетілімдер мен тергеу тәжірибелеріне қатысу.
		Білімдер: 1. Сот-сараптамалық қызметті реттейтін нормативтік құқықтық актілер. 2. Процессуалдық заңнаманың негіздері.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Сараптамаларды тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне кеңес беру	Машықтар: 1. Сараптамаларды тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне сот-сараптамалық зерттеулерді ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша ақпараттық-түсіндірме жұмыстарын жүргізуге қатысу. 2. Сараптамаларды тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне сот-сараптамалық зерттеулерді ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша семинарлар өткізу. 3. Қазіргі заманғы технология деңгейін ескере отырып, сот-сараптамалық зерттеудің ағымдағы жағдайын және дамудың перспективаларын зерттеу және талдау. 4. Мәліметтерді жинау, талдау және жүйелеу жұмыстарын жүзеге асыру.
Қосымша еңбек функциясы 1: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмысқа қатысу		Білімдер: 1. Сот-сараптамалық қызметті реттейтін нормативтік-құқықтық актілер. 2. Процессуалдық заңнаманың негіздері. 3. Сот сараптамасы және криминалистика негіздері. 4. Сараптамаларды жүргізу үшін материалдарды дайындау және ұсынудың ерекшеліктері. 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
	Дағды 1: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар: 1. Жаңа әдістемелерді әзірлеу және сынақтан өткізу. 2. Басылымдар мен әдістемелік нұсқаулықтарды дайындау.
		Білімдер: 1. Автотехникалық сараптамадағы заманауи әзірлемелер. 2. Кадрларды даярлау стандарттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
		Машықтар: 1. Сарапшыларды тағылымдамадан өткізу.

Қосымша еңбек функциясы 2: Сараптамалық практиканы қорыту	Дағды 1: Сараптамалық практиканы қорытуға қатысу	2. Сарапшылық пікір беру. 3. Әдістемелерді рецензиялауды жүргізу.	
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Білімдер: 1. Сот-сараптамалық қызметті реттейтін нормативтік-құқықтық актілер. 2. ЖКО сараптамалық зерттеу әдістемелері. 3. Процессуалдық заңнаманың негіздері. 4. Сот сараптамасы және криминалистика негіздері.	
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Қажет етілмейді		
	Техникалық сауаттылық Логикалық ойлау Пікірлердің дербестігі Құжаттамалық дәлдік Аналитикалық және жүйелі ойлау Деректерге мұқияттылық Жауапкершілік Коммуникабельділік Оқуға дайындық Кәсіби этика Құқық қорғау органдарымен және соттармен өзара іс-қимыл жасау дағдылары Өзіндік дербестік Күйзеліске төзімділік Топта жұмыс істеу		
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды		
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:	
	6	Сот сарапшысы	
15. "Сот сарапшысы (дараландыру құралдарының белгіленуін сот-сараптамалық зерттеу бойынша)" кәсібінің карточкасы:			
Топтың коды:	2611-7		
Қызмет атауының коды:	2611-7-002		
Кәсіп атауы:	Сот сарапшысы		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:			
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім	Мамандық:	Біліктілік: -
		6B04211 — Зияткерлік меншік құқығы 6B04101 — Экономика	
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді.		

Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Талап етілмейді	
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:		
Қызметтің негізгі мақсаты:	Сараптама жүргізу саласындағы кәсіби қызметке бірыңғай талаптарды әзірлеу сараптаманы/зерттеуді дараландыру құралдарының белгіленуі, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін еңбек функцияларының жүйелі және құрылымдық сипаттамасы және қызметкерлердің біліміне, іскерлігіне, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды әзірлеу	
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Дараландыру құралдарының белгіленуіне сот-сараптамалық зерттеулер жүргізу 2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу
Еңбек функциясы 1: Дараландыру құралдарының белгіленуіне	Дағды 1: Дараландыру құралдарының белгілеріне сот-сараптамалық зерттеулер жүргізу: тауар белгілері, географиялық көрсеткіштер, тауарлар шығарылған жерлердің атаулары болып табылатын, сондай-ақ тауар белгілері ретінде тіркеуге мәлімделген не тіркеусіз пайдаланылатын, материалдық жеткізгіштерде ұсынылған көрнекі белгілер	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің пәнін, нысанасы және міндеттерін айқындау. 2. Сот сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау. 3. Таңдау сот-сараптамалық зерттеу әдістері және/немесе әдістемелері. 4. Жеке белгілердің араласу дәрежесіне ұқсастық бойынша зерттеу жүргізу. 5. Жеке белгілердің басым элементтерін анықтау үшін зерттеу жүргізу. 6. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу. Білімдер: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістері және/немесе әдістемелері. 2. Өлшеу нәтижелерінің анықталмағандығын бағалаудың жалпы ережелері. 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілік дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері. 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді интерпретациялау тәртібі мен ережелері. 5. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу тәртібі. 6. Ішкі еңбек тәртібінің тәртібі, еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау, өндірістік санитария талаптары, өрт қауіпсіздігі талаптары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді

сот-сараптамалық зерттеулер жүргізу	Дағды 2: Жеке дараландыру құралдарының белгілеріне қатысты сот-сараптамалық зерттеулер жүргізу: фирмалық атаулар	1. Сот-сараптамалық зерттеудің пәнін, нысанын және міндеттерін анықтау. Жеке дараландыру құралдарының белгісі ретінде фирмалық атау қолданылатын объектілерді анықтау (шағын белгілер, жарнама, визитка және т.б.). 2. Сот сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау. 3. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау. 4. Жеке дараландыру белгілерінің араласу дәрежесіне ұқсастық бойынша зерттеу жүргізу. 5. Жеке дараландыру белгілерінің басым элементтерін анықтау үшін зерттеу жүргізу. 6. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшы қорытындысын ресімдеу. Білімдер: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістері және/немесе әдістемелері. 2. Өлшеу нәтижелерінің анықсыздығын бағалаудың жалпы ережелері. 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілік дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері. 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді интерпретациялау тәртібі мен ережелері. 5. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу тәртібі.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
	Дағды 1: Сот сараптама өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстардың сметасын жасау. 2. Сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты жұмсалған шығыстар туралы есепті ұсынуға міндетті. 3. Өз құзыреті шегінде іс жүргізу әрекеттеріне маман/сарапшы ретінде қатысу. 4. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы жалпылауды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу. Білімдер: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер. 3. Сот сарапшысының іс жүргізу іс-әрекеттеріне маман ретінде қатысу нысандары.

Еңбек функциясы 2: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл		4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне кеңес беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу. 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу. 3. Технологиялардың қазіргі деңгейін ескере отырып, "Дараландыру құралдарының белгілерін сот - сараптамалық зерттеудің" қазіргі жағдайы мен даму перспективаларын зерттеу және талдау. 4. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу.
		Білімдер: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сот сараптамасы және криминалистика негіздері. 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық істері бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
		Машықтар: 1. Озық технологиялар мен ғылыми әзірлемелерге сүйене отырып, дараландыру құралдарының белгіленуін сот-сараптамалық зерттеудің қазіргі деңгейі мен даму перспективаларына зерттеу жүргізу. 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу. 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу. 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау. 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу. 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларын ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру. 7. Тиісті өлшеу әдістемелері мен әдістерін қолдану.

	Дағды 1: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	8. Ғылыми зерттеулер барысында алынған нәтижелерді талдау. 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу. 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу. 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау. 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсынымдар мен нұсқаулықтар дайындауға қатысу. 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу. 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы жалпылауды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу. Білімдер: 1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның қазіргі жетістіктері. 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдістемесі. 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерінің мазмұны мен ресімделуіне қойылатын типтік талаптар. 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеудің, сынақтан өткізудің және енгізудің негізгі қағидалары. 6. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
Қосымша еңбек функциясы 1: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына сәйкестігіне талдау жасау. 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру.

Дағды 2: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу. 4. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы жалпылауды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу. Білімдер: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы. 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар тәртібі. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Дағды 3: Сот сарапшыларын кәсіби даярлауға, олардың біліктілігін арттыруға қатысу	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға үміткерлерді дайындауға қатысу. 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына оқытушы, дайындық жетекшісі ретінде қатысу. 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу. 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу. 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу. 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру. Білімдер: 1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі. 3. Дәрістер, семинарлық және практикалық сабақтар жоспарларын жасау тәртібі. 4. Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері. 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері бойынша әдістемелік материалдар. 6. Сот сарапшыларын даярлаудың, олардың біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.

	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді	
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Коммуникабельділік Эмпатия, эмоционалды интеллект Көшбасшылық Тәлімгерлік Ынтымақтастық және командалық жұмыс Жүйелік және аналитикалық ойлау Ұйымдастырушылық дағдылары Стрессті басқару Өзін-өзі ұйымдастыру және уақытты тиімді басқару Кәсіптік этика Сапаға ұмтылу		
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды		
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:	
	6	Сот сарапшысы	
16. "Сот сарапшысы (өсімдік тектес объектілерді сот-сараптамалық биологиялық зерттеу бойынша)" кәсібінің карточкасы:			
Топтың коды:	2611-7		
Қызмет атауының коды:	2611-7-002		
Кәсіп атауы:	Сот сарапшысы		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:			
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім	Мамандық: 6B05101 — Биология 6B05102 — Ботаника және өсімдіктер экологиясы 6B05103 — Генетика 6 B 0 5 1 0 4 — Биотехнология және биотехнология 6B05105 — Биохимия 6B05106 — Молекулалық биология 6B08001 — Агрономия 6B08002 — Топырактану және агрохимия	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді.		

Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Талап етілмейді	
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:		
Қызметтің негізгі мақсаты:	Өсімдік тектес объектілерге биологиялық сараптама/зерттеу жүргізу саласындағы кәсіби қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек функцияларын қазіргі еңбек нарығының қажеттіліктеріне сай жүйелі және құрылымдалған түрде сипаттау, сондай-ақ қызметкерлердің білім, іскерлік, дағды және жеке құзыреттеріне қойылатын талаптарды айқындау.	
Еңбек функцияларының сипаттамасы		
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функцияларын:	1. Өсімдік тектес объектілер бойынша сот-биологиялық сараптамалар/зерттеулер жүргізу. 2. Сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.
	Дағды 1: Жіктеу міндеттерін шешу мақсатында өсімдік тектес объектілерді зерттеу бойынша сот-биологиялық сараптама/зерттеу жүргізу.	Машықтар: 1. Зерттеудің пәнін, объектісін және міндеттерін анықтау. 2. Сот сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау. 3. Ағаш материалдарын сараптамалық зерттеу схемасын дұрыс таңдау. 4. Түскен объектілерге сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау. 5. Зерттеуге ұсынылған объектілерді табиғи ғылым классификациясына сәйкес белгілі таксономиялық топтарға (сынып, тұқымдас, топ, түр) жатқызуды анықтау. 6. Өсімдік тектес объектілердің даму фазасы мен жасын анықтау. 7. Объектілерді белгілі ботаникалық топқа жатқызуға негіз болатын топтық сипаттағы қасиеттер мен белгілерді анықтау. 8. Сот-сараптамалық зерттеу барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшы қорытындысын рәсімдеу. Білімдер: 1. Ағаш материалдарын сот-сараптамалық зерттеу әдістері және/немесе әдістемелері. 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері. 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің сенімділігі мен объективтілігін бағалау бойынша ғылыми негізделген тәсілдер мен критерийлер. 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді интерпретациялау тәртібі мен ережелері. 5. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу жазбаларын жүргізу тәртібі.

Еңбек функциясы 1: Өсімдік тектес объектілер бойынша сот-биологиялық сараптамалар/зерттеулер жүргізу.		6. Ішкі еңбек тәртібі, еңбекті қорғау және қауіпсіздік , өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі талаптары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Идентификациялық міндеттерді шешу мақсатында өсімдік тектес объектілер бойынша сот-биологиялық сараптама/зерттеу жүргізу.	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің пәнін, объектісін және міндеттерін анықтау. 2. Сот сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау. 3. Сараптамалық зерттеу схемасын таңдау. 4. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау. 5. Салыстырылатын объектілердің (бөліктердің) бүтінге, біртұтас массаға жататынын анықтау. 6. Біртұтас шығу көзін анықтау. 7. Сот-сараптамалық зерттеу барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшы қорытындысын рәсімдеу. Білімдер: 1. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістері және/немесе әдістемелері. 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері. 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің сенімділігі мен объективтілігін бағалау бойынша ғылыми негізделген тәсілдер мен критерийлер. 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді интерпретациялау тәртібі мен ережелері. 5. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу жазбаларын жүргізу тәртібі.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
	Дағды 3: Диагностикалық міндеттерді шешу мақсатында өсімдік тектес объектілер бойынша	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің пәнін, объектісін және міндеттерін айқындау. 2. Сот сараптамасы объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау. 3. Сараптамалық зерттеу сызбасын таңдау. 4. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау. 5. Тергеліп жатқан оқиғамен байланысты объектілердің кеңістіктік-уақыттық бағыттылығы бар әртүрлі жақтары мен өмір сүруін анықтау. 6. Биологиялық объектілердің тасымалдаушы объектіге түсу уақытын, екпелердің шабылу мерзімін, шөптің шабылу уақытын, өнімнің жиналған жылын, сақтау жағдайларын және тағы басқа мәселелерді шешу. 7. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшы қорытындысын ресімдеу.

	сот-биологиялық сараптама/зерттеу жүргізу.	Білімдер: 1. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістері және/немесе әдістемелері. 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері. 3. Сараптамалық зерттеулердің нәтижелерінің сенімділігі мен объективтілігін бағалау бойынша ғылыми негізделген тәсілдер мен критерийлер. 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді интерпретациялау тәртібі мен ережелері. 5. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу жазбаларын жүргізу тәртібі.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
	Дағды 1: Сот сараптама өндірісін тағайындайтын органдармен өзара әрекеттесу	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығындардың сметасын жасау. 2. Сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шыққан шығындар туралы есепті ұсыну. 3. Өз құзыреті шегінде процессуалдық әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу. 4. Сараптамалық қателіктерге жол берілуіне ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы жинақтап қорыту, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстар әзірлеу.
Еңбек функциясы 2: Сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Білімдер: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сараптама құнын есептеу тарифтері мен әдістері. 3. Сот сарапшысының процессуалдық әрекеттерге маман ретінде қатысу нысандары. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеудің, апробациялаудың және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
	Дағды 2:	Машықтар: 1. Сараптамаларды тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша ақпараттық-түсіндіру жұмысына қатысу. 2. Сараптамаларды тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша семинарлар өткізу. 3. Қазіргі технологиялық деңгейін ескере отырып, сот-биологиялық сараптаманың / өсімдік тектес

	Сараптамаларды тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне кеңес беру Дағдыны тану мүмкіндігі :	объектілерді зерттеудің қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерттеу және талдау. 4. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру. Білімдер: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сот экспертологиясының және криминалистиканың негіздері. 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері . 4. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін әзірлеу, апробациялау және енгізудің негізгі қағидаттары. Қажет етілмейді
	Дағды 1: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар: 1. Заманауи технологиялар мен ғылыми әзірлемелерді ескере отырып, сот-биологиялық сараптаманың ағымдағы жағдайы мен даму перспективаларын, өсімдік тектес объектілерді зерттеуді зерделеу және талдау. 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізуге ұсыныстар әзірлеу және техникалық-экономикалық негіздемесін жасау. 3. Ғылыми-зерттеу нәтижелерінен техникалық және экономикалық тиімділікті дәлелдеу. 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыру және өткізу жоспарын жасау. 5. Мәліметтерді жинау, талдау және жүйелеу. 6. Зерттеу жұмыстарын ағымдағы және қорытынды бақылау, бағалау және жоспарларды түзету. 7. Сынақ және өлшеу әдістері мен әдістемелерін сәйкесінше қолдану. 8. Ғылыми-зерттеу барысында жүргізілген сынақ нәтижелерін талдау. 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін рәсімдеу. 10. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми-зерттеу әзірлемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу, валидациялау және енгізуге қатысу. 11. Атқарылған жұмыс, ғылыми-зерттеу және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелер нәтижелері бойынша есептер дайындау. 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен құралдарды дайындауға қатысу. 13. Басылымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу.

Қосымша еңбек функциясы 1:
Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.

	14. Сараптамалық практиканы қорыту арқылы сарапшы қателіктерінің себептері мен жағдайларын анықтау, сондай-ақ сарапшы қателіктерін болдырмауға бағытталған ұсыныстар әзірлеу. Білімдер: 1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері. 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдістемесі. 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін құру және рәсімдеу бойынша типтік талаптар. 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары. 6. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Дағды 2: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттар жобаларын әзірлеуге қатысу.	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы нормативтік құқықтық актілер жобаларын ағымдағы заңнамаға, реттеудің мақсаттарына, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен салдарына сәйкестігін талдау. 2. Сот-сараптамалық қызметті нормативтік құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе оларды қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу бойынша ұсыныстар әзірлеу. 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер жобаларын әзірлеуге қатысу. 4. Сараптамалық практиканы қорыту арқылы сарапшы қателіктерінің себептері мен жағдайларын анықтау, сондай-ақ сарапшы қателіктерін болдырмауға бағытталған ұсыныстар әзірлеу. Білімдер: 1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы. 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі және оларды рәсімдеуге қойылатын талаптар. 4. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.

	Дағдыны тану мүмкіндігі : :	Қажет етілмейді
	Дағды 3: Сот сарапшыларын кәсіби даярлау мен олардың біліктілігін арттыруға қатысу	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді даярлауға, сондай-ақ сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу. 2. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру курстарына оқытушы, даярлық жетекшісі ретінде қатысу. 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу. 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу. 5. Кәсіби оқытудың және біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу. 6. Оқытудың нәтижелері мен оның тиімділік көрсеткіштерін талдау. Білімдер: 1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі. 3. Дәрістердің, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі. 4. Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері. 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері бойынша әдістемелік материалдар. 6. Сот сарапшыларын даярлау мен олардың біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі : :	Қажет етілмейді
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Коммуникабельділік Эмпатия, эмоционалды интеллект Көшбасшылық Тәлімгерлік Ынтымақтастық және командалық жұмыс Жүйелік және аналитикалық ойлау Ұйымдастырушылық дағдылары Стрессті басқару Өзін-өзі ұйымдастыру және уақытты тиімді басқару Кәсіптік этика Сапаға ұмтылу	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды	
	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:

СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	6	Сот сарапшысы	
17. "Сот сарапшысы (сот-сараптамалық электротехникалық зерттеу бойынша)" кәсібінің карточкасы:			
Топтың коды:	2611-7		
Қызмет атауының коды:	2611-7-002		
Кәсіп атауы:	Сот сарапшысы		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:			
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім	Мамандық: 6B07105 — Электр энергетикасы 6 B 0 7 1 1 2 — Электромеханика 6B07114 — Электроника, электротехника және аспап жасау	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді.		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Талап етілмейді		
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:			
Қызметтің негізгі мақсаты:	Сот-электротехникалық сараптаманы жүргізу саласындағы кәсіби қызметке біртұтас талаптарды әзірлеу, еңбек функцияларын жүйелі және құрылымдық сипаттау, қазіргі еңбек нарығының қажеттіліктеріне сәйкес келетін қызметкерлердің біліміне, іскерлігіне, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын талаптарға жауап беретін сипаттамалар жасау		
Еңбек функцияларының сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Сот-электротехникалық сараптаманы жүргізу 2. Сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.	
		Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің пәнін, объектісін және міндеттерін анықтау. 2. Сот сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау. 3. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау. 4. Сот-электротехникалық сараптама объектілерін зерттеу.	

Еңбек функциясы 1: Сот-электротехникалық сараптаманы жүргізу	Дағды 1: Сот-электротехникалық сараптаманы жүргізу	5. Сот-сараптамалық зерттеу барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшы қорытындысын рәсімдеу. Білімдер: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістері және/немесе әдістемелері. 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері. 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің сенімділігі мен объективтілігін бағалау бойынша ғылыми негізделген тәсілдер мен критерийлер. 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді интерпретациялау тәртібі мен ережелері. 5. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу жазбаларын жүргізу тәртібі. 6. Ішкі еңбек тәртібі, еңбекті қорғау және қауіпсіздік, өндірістік санитария және өрт қауіпсіздігі талаптары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Сот-электротехникалық сараптаманы жүргізу	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің пәнін, объектісін және міндеттерін анықтау. 2. Сот сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау. 3. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау. 4. Электр өлшеу аспаптары мен құралдарын пайдалану. 5. Электр желілері мен жабдықтарының параметрлерін есептеу. 6. Криминалистикалық фотосуретке қатысты дағдыларға ие болу. 7. Сот-сараптамалық зерттеу барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшы қорытындысын рәсімдеу. Білімдер: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістері және/немесе әдістемелері. 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері. 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің сенімділігі мен объективтілігін бағалау бойынша ғылыми негізделген тәсілдер мен критерийлер. 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді интерпретациялау тәртібі мен ережелері. 5. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу жазбаларын жүргізу тәртібі.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
		Машықтар:

Енбек функциясы 2: Сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Дағды 1: Сот сараптамалар өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығын сметасын жасау. 2. Сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізумен байланысты шығындар туралы есеп беру. 3. Өз құзыреті шегінде процессуалдық әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу. 4. Сараптамалық практиканы қорыту арқылы сарапшы қателіктерінің себептері мен жағдайларын анықтау және сарапшы қателіктерін болдырмауға бағытталған ұсыныстар әзірлеу.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Білімдер: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сараптама құнын есептеу тарифтері мен әдістері. 3. Сот сарапшысы ретінде процессуалдық әрекеттерге қатысу формалары. 4. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Сараптамаларды тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне кеңес беру	Машықтар: 1. Сараптамаларды тағайындайтын органдар қызметкерлеріне сот сараптама зерттеулерін ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша ақпараттық-түсіндіру жұмысына қатысу. 2. Сараптамаларды тағайындайтын органдар қызметкерлеріне сот сараптамаларын ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша семинарлар өткізу. 3. "Сот-сараптамалық электротехникалық зерттеу" саласының қазіргі технологиялық деңгейін ескере отырып, оның ағымдағы жағдайы мен даму перспективаларын зерттеу және талдау. 4. Мәліметтерді жинау, талдау және жүйелеу.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Білімдер: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сот сараптамасы және криминалистика негіздері. 3. Қылмыстық, азаматтық істерге, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық істеріне арналған материалдарды даярлау және ұсынудың ерекшеліктері. 4. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
		Машықтар:

Дағды 1: Сот сарапшыларын кәсіби даярлауға және олардың біліктілігін арттыруға қатысу	1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді даярлауға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу. 2. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру курстарына дәріскер, даярлау жетекшісі ретінде қатысу. 3. Кадрларды даярлау мен біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу. 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу. 5. Кәсіби оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу. 6. Оқыту нәтижелері мен оның тиімділігінің көрсеткіштеріне талдау жүргізу. Білімдер: 1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі. 3. Дәріс, семинар және практикалық сабақтардың жоспарларын құру тәртібі. 4. Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері. 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері бойынша әдістемелік материалдар. 6. Сот сарапшыларын даярлау мен олардың біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
	Машықтар: 1. "Сот сараптамалық электротехникалық сараптама" біліктілігі бойынша сараптама/зерттеудің қазіргі жағдайы мен даму перспективаларын заманауи технологиялар мен ғылыми әзірлемелер деңгейін ескере отырып зерделеу және талдау. 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізуге арналған ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу. 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық тиімділігін негіздеу. 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыру мен жүргізуді жоспарлау. 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылау, бағалау және түзету жүргізу. 7. Тиісті өлшеу әдістері мен әдістемелерін қолдану.

Қосымша еңбек функциясы 1: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.	Дағды 2: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	8. Ғылыми зерттеулер барысында алынған нәтижелерді талдау. 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу. 10. Сот сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерін, ғылыми зерттеулер әзірлемелерін дайындауға, апробациялауға, валидациялауға және енгізуге қатысу. 11. Орындаған жұмыс, ғылыми зерттеулер және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелер бойынша есептер дайындау. 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсынымдар мен оқу нұсқаулықтарын әзірлеуге қатысу. 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу. 14. Сараптамалық практиканы қорыту арқылы, сарапшы қателіктерінің себептері мен жағдайларын анықтау, сондай-ақ сарапшы қателіктерін алдын алуға бағытталған ұсыныстар әзірлеу. Білімдер: 1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның қазіргі жетістіктері. 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдістемесі. 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерінің мазмұны мен ресімделуіне қойылатын типтік талаптар. 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін әзірлеу, апробациялау және енгізудің негізгі қағидаттары. 6. Ғылыми зерттеулерді жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
		Машықтар: 1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы нормативтік құқықтық актілер жобаларын қазіргі заңнамаға сәйкестігі, реттеудің максаттары, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен салдарын талдау. 2. Сот-сараптамалық қызметті нормативтік құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөніндегі ұсыныстар әзірлеу.

	Дағды 3: Сот сараптамасы саласында нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжат жобаларын әзірлеуге қатысу	3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер жобаларын әзірлеуге қатысу. 4. Сараптамалық практиканы қорыту арқылы, сарапшы қателіктерінің себептері мен жағдайларын анықтау, сондай-ақ сарапшы қателіктерін алдын алуға бағытталған ұсыныстар әзірлеу.	
		Білімдер: 1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы. 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ олардың ресімделуіне қойылатын талаптар. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеудің, апробациялаудың және енгізудің негізгі қағидаттары.	
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді	
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Коммуникабельділік Эмпатия, эмоционалды интеллект Көшбасшылық Тәлімгерлік Ынтымақтастық және командалық жұмыс Жүйелік және аналитикалық ойлау Ұйымдастырушылық дағдылары Стрессті басқару Өзін-өзі ұйымдастыру және уақытты тиімді басқару Кәсіптік этика Сапаға ұмтылу		
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды		
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:	
	6	Сот сарапшысы	
18. "Сот сарапшысы (Сот-сараптамалық фототехникалық зерттеу бойынша)" кәсібінің карточкасы:			
Топтың коды:	2611-7		
Қызмет атауының коды:	2611-7-002		
Кәсіп атауы:	Сот сарапшысы		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:			
		Мамандық:	

Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім	B053 — Физика B057 — Ақпараттық технологиялар B058 — Ақпараттық қауіпсіздік B064 — Радиотехника, электроника және телекоммуникациялар B071 — Электротехника және энергетика (электроника және аспап жасау)	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Қажет етілмейді		
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:			
Қызметтің негізгі мақсаты:	Фототехникалық сараптама/зерттеу саласындағы кәсіби қызметке бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек функцияларын жүйелі және құрылымдық сипаттау, оларды қазіргі еңбек нарығының қажеттіліктеріне сәйкестендіру және қызметкерлердің білімдеріне, іскерліктеріне, дағдылары мен жеке құзыреттеріне қойылатын талаптарды айқындау.		
Еңбек функцияларының сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Фототехникалық сараптамаларды/зерттеулерді жүргізу 2. Сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмысқа қатысу	
	Дағды 1: Фототехникалық сараптамаларды/зерттеулерді жүргізу	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің пәнін, объектісін және міндеттерін айқындау. 2. Сот сараптамасы объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау. 3. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелерін және немесе әдістерін таңдау. 4. Фото және бейнематериалдардың жасалу жағдайлары туралы нақты деректерді анықтау. 5. Фото және бейнематериалдардың түсірілуі мен өңделу шарттарын белгілеу. 6. Фото және бейнематериалдарда бейнеленген объектілердің топтық және түрлік тиістілігін анықтау. 7. Қойылған сұрақтарға сәйкес диагностикалық, классификациялық, идентификациялық және ситуациялық сипаттағы міндеттерді шешу. 8. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін бейнелейтін сарапшының қорытындысын рәсімдеу.	

	Білімдер: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістері және/немесе әдістемелері. 2. Сот-сараптамалық қызметті реттейтін ғылыми-құқықтық актілер. 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерінің шынайылық және объективтілік дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері. 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді интерпретациялау тәртібі мен қағидалары. 5. Еңбек ішкі тәртібі, еңбекті қорғау және қауіпсіздік ережелері, өрт қауіпсіздігі талаптары.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Дағды 2: Сот-сараптамалық фототехникалық зерттеу жүргізу	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің пәнін, объектісін және міндеттерін анықтау. 2. Сот сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау. 3. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелерін және/немесе әдістерін тандау. 4. Кино-фотоаппаратураны, зертханалық жабдықтарды, мамандандырылған бағдарламаларды, жер учаскелерін, ғимараттарды, заттарды фотобейнелер бойынша теңдестіру. 5. Фотоматериалдардың түсірілуі мен өңделу шарттарын анықтау; бейнеленген объектілердің өлшемдерін, олардың арақашықтығын белгілеу; фотографиялық және цифрлық монтаж бен ретушьті айқындау; негативтер мен позитивтерді баспа үлгілері бойынша сәйкестендіру. 6. Суретте бейнеленген заттардың өлшемдерін және олардың арақашықтығын анықтау. 7. Түсірілім жағдайына қатысты мән-жайларды белгілеу (жарықтандыру – табиғи немесе жасанды; объектив түрі – қалыпты, кеңбұрышты, телеобъектив; репродукция немесе табиғи түсірілім). 8. Суреттің жасалу тәсілдерін анықтау (фототехнология ережелерін сақтау, фотомонтаж қолдану, ретушь пайдалану). 9. Фотоматериалдарды өңдеудің белгілерін анықтау (цифрлық және аналогтық). 10. Ақпарат жеткізушілерде бейнеленген әрекеттердің мазмұнын және олардың ассоциативті қабылдануына байланысты мәнін зерттеу. 11. Жедел-ізвестіру іс-шаралары барысында түсірілген бейнематериалдарды зерттеп, онда бейнеленген әрекеттердің мазмұнын анықтау.

Еңбек функциясы 1: Фототехникалық сараптамаларды/зерттеулерді жүргізу		12. Бейнематериалдардың жасалу жағдайларын, бейнежазбаның түсірілу жағдайларын анықтау бойынша зерттеу жүргізу. 13. Объектілердің қозғалу уақыты мен қозғалыс жылдамдығын анықтау бойынша зерттеу жүргізу (берілген материалдардың толықтығына байланысты жеке немесе өзге зерттеулермен кешенді түрде жүргізілуі мүмкін). 14. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін бейнелейтін сарапшы қорытындысын ресімдеу.
		Білімдер: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістері және/немесе әдістемелері. 2. Өлшеу нәтижелерінің анық еместігін бағалаудың жалпы ережелері. 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерінің шынайылық және объективтілік дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен өлшемшарттары. 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен қағидалары. 5. Есептеулерді, талдауды, бағалауды және зерттеу нәтижелерін өңдеуді тіркеу тәртібі.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
	Дағды 3: Сот сараптамалар өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау.	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығындар сметасын жасау. 2. Сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты жұмсалған шығындар туралы есеп ұсыну. 3. Өз құзыреті шегінде маман/сарапшы ретінде іс жүргізу әрекеттеріне қатысу. 4. Сараптамалық практиканы қорыту арқылы сараптамалық қателіктерге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау және мұндай қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстар әзірлеу. Білімдер: 1. Қазақстан Республикасындағы сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Сараптама құнын есептеу тарифтері мен әдістері. 3. Сот сарапшысының маман ретінде іс жүргізу әрекеттеріне қатысу нысандары. 4. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
		Машықтар:

	Дағды 4: Сараптамаларды тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне кеңес беру	1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу. 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу. 3. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу. Білімдер: 1. Қазақстан Республикасындағы сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Сот сараптаматану мен криминалистиканың негіздері. 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылықтар жөніндегі істер бойынша материалдарды дайындау мен ұсынудың ерекшеліктері. 4. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
	Дағды 1:	Машықтар: 1. Қазіргі заманғы технологиялар мен ғылыми әзірлемелер деңгейін ескере отырып, фототехникалық сараптаманың/зерттеудің қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау. 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу. 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық тиімділігін негіздеу. 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыру мен жүргізуді жоспарлау. 5. Зерттеу жұмыстарының ағымдағы және қорытынды бақылауын, бағалау мен түзетуді жүзеге асыру. 6. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілетін сынақтардың нәтижелерін талдау. 7. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін рәсімдеу. 8. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін, техникалық шешімдерді және ғылыми зерттеу әзірлемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу, валидациялау және енгізуге қатысу. 9. Орындаған жұмыстардың, ғылыми зерттеулер мен/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау.

Еңбек функциясы 2:
Сараптамаларды
тағайындайтын
органдармен өзара
іс-қимыл жасау

Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	10. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсынымдар мен оқу нұсқаулықтарын дайындауға қатысу. 11. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу. 12. Сараптамалық практиканы қорыту арқылы сараптамалық қателіктерге әсер ететін себептер мен жағдайларды анықтау және олардың алдын алу бойынша ұсыныстар әзірлеу. Білімдер: 1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның қазіргі жетістіктері. 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы. 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар. 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары. 6. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Дағды 2: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттар жобаларын әзірлеуге қатысу.	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы нормативтік құқықтық актілер жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жүргізу. 2. Сот-сараптамалық қызметті нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе оларды қайта қарау, сондай-ақ жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу бойынша ұсыныстар қалыптастыру. 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер жобаларын әзірлеуге қатысу. 4. Сараптамалық практиканы қорыту арқылы сараптамалық қателіктерге әсер ететін себептер мен жағдайларды анықтау және олардың алдын алуға бағытталған ұсыныстар әзірлеу. Білімдер: 1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер.

		2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы. 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі және оларды ресімдеуге қойылатын талаптар. 4. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
Қосымша еңбек функциясы 1: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмысқа қатысу	Дағды 1: Сот сарапшыларын кәсіби даярлау мен біліктілігін арттыруға қатысу	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді даярлауға, сондай-ақ сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу. 2. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру курстарына оқытушы, даярлық жетекшісі ретінде қатысу. 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу. 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу. 5. Кәсіби оқытудың және біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу. 6. Оқытудың нәтижелері мен оның тиімділігі көрсеткіштерін талдау. Білімдер: 1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі. 3. Дәрістер, семинарлық және практикалық сабақтар жоспарларын жасау тәртібі. 4. Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері. 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері бойынша әдістемелік материалдар. 6. Сот сарапшыларын даярлаудың, олардың біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Коммуникабельділік Эмпатия, эмоционалды интеллект Көшбасшылық Тәлімгерлік Ынтымақтастық және командалық жұмыс Жүйелік және аналитикалық ойлау Ұйымдастырушылық дағдылары Стрессті басқару	

	Өзін-өзі ұйымдастыру және уақытты тиімді басқару Кәсіптік этика Сапаға ұмтылу		
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Қажет етілмейді		
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:	
	6	Сот сарапшысы	
19. "Сот сарапшысы (сот-сараптамалық психологиялық зерттеу бойынша)" кәсібінің карточкасы:			
Топтың коды:	2611-7		
Қызмет атауының коды:	2611-7-002		
Кәсіп атауы:	Сот сарапшысы		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:			
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім	Мамандық: 6B03101 — Психология 6B03102 — Психология және педагогика 6B03103 — Психология және конфликтология 6B03104 — Психология және әлеуметтану 6B03105 — Клиникалық психология 6B03005 — Педагогика және психология	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді.		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Қажет етілмейді		
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:			
Қызметтің негізгі мақсаты:	Сот-психологиялық сараптама жүргізу саласындағы кәсіби қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, іскерлігіне, дағдылары мен жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық сипаттауды әзірлеу		
Еңбек функцияларының сипаттамасы			
	Міндетті еңбек функциялары:	1. Сот-психологиялық сараптаманы жүргізу 2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	

Еңбек функцияларының тізбесі:	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу
	Дағды 1: Күдіктің, зиян шеккеннің немесе куәның жеке психологиялық ерекшеліктерін анықтау бойынша сот-психологиялық сараптама	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық психологиялық зерттеудің пәнін, объектісін және міндеттерін анықтау. 2. Күдіктің, зардап шегушінің, куәлардың жеке-психологиялық ерекшеліктерін анықтау. 3. Психологиялық күйді анықтау үшін әртүрлі психологиялық әдістер мен құралдарды қолдану дағдылары. 4. Психологиялық тестілеу нәтижелерін интерпретациялау. 5. Қылмыстық немесе азаматтық іс материалдары бойынша сараптамаға алынған адамның жеке-психологиялық ерекшеліктерін талдау. 6. Сараптамалық қорытындыларды құрастыру, оларды логикалық негіздеу және қорытындыны заңнама талаптарына сәйкес ресімдеу. 7. Сот отырыстарына қатысу, сот пен тараптардың сұрақтарына жауап беру және қорытындыларын негіздеу. Білімдер: 1. Сот-психологиялық сараптамаларды жүргізу әдістемесі мен әдістемесі. 2. Сараптама қызметінің құқықтық негіздері. 3. Сот сарапшыларының құқықтары мен міндеттерін реттейтін нормативтік құқықтық актілер. 4. Психодиагностикалық әдістер (сенімді және сенімді әдістерді қоса). 5. Сараптама жүргізудің этикалық стандарттары. 6. Жалпы, жас, әлеуметтік, заңгерлік және клиникалық психологияның негіздері. 7. Сот психиатриясының негіздері (кешенді сараптамаларда өзара әрекеттесу үшін қажетті көлемде).
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
		Машықтар: 1. Сот-сараптамалық психологиялық зерттеудің нысанасын, объектісін және міндеттерін анықтау. 2. Күдіктіде эмоционалды реакциялар мен күйлерді, соның ішінде физиологиялық әсерді анықтау. 3. Қылмыстық, азаматтық істің фабуласын түсіну. 4. Клиникалық-психологиялық әңгімелесу және эксперименттік-психологиялық зерттеу жүргізу кезінде байқау. 5. Психоэмоционалды жағдайды анықтау үшін әртүрлі психологиялық әдістер мен құралдарды қолдану дағдылары 6. Психологиялық тестілеу нәтижелерін түсіндіру

Дағды 2: Эмоциялық реакциялар мен физиологиялық аффектіні сот-психологиялық сараптама	7. Қылмыстық істі психологиялық зерттеу деректерін, әңгімелесу деректерін, бақылау деректерін және эксперименттік зерттеу нәтижелерін талдауды салыстыру 8. Сараптамалық қорытындыларды тұжырымдау, заңнаманың талаптарына сәйкес қорытындыны қисынды негіздеу және ресімдеу. 9. Сот отырыстарына қатысу, сот пен тараптардың сұрақтарына жауап беру, өз қорытындыларын негіздеу. Білімдер: 1. Сот-психологиялық сараптамаларды жүргізу әдістемесі мен әдістемесі; 2. Сараптама қызметінің құқықтық негіздері. 3. Сот сарапшыларының құқықтары мен міндеттерін реттейтін нормативтік құқықтық актілер. 4. Психодиагностикалық әдістер (оның ішінде жарамды және сенімді әдістер). 5. Сараптама жүргізудің этикалық стандарттары. 6. Жалпы, жас, әлеуметтік, құқықтық және клиникалық психология негіздері. 7. Сот психиатриясының негіздері (кешенді сараптамаларда өзара әрекеттесу үшін қажетті көлемде).
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Дағды 3: Кәмелетке толмаған күдіктілердің психикалық дамуының психикалық бұзылумен байланысты емес артта қалуын анықтау мақсатындағы сот-психологиялық сараптама	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық психологиялық зерттеудің нысанасын, объектісін және міндеттерін анықтау. 2. Кәмелетке толмаған күдіктіде психикалық бұзылумен байланысты емес психикалық дамудың артта қалуын анықтау 3. Психологиялық жағдайды анықтау үшін әртүрлі психологиялық әдістер мен құралдарды қолданыңыз 4. Психологиялық тестілеу нәтижелерін түсіндіру; 5. Қылмыстық іс материалдары бойынша сарапшының жеке психологиялық ерекшеліктерін талдау. 6. Сараптамалық қорытындыларды тұжырымдау, логикалық негіздеу және заңнама талаптарына сәйкес қорытындыларды ресімдеу. 7. Сот отырыстарына қатысу, сот пен тараптардың сұрақтарына жауап беру, өз қорытындыларын негіздеу. Білімдер: 1. Сот-психологиялық сараптамаларды жүргізу әдістемесі мен әдістемесі; 2. Сараптама қызметінің құқықтық негіздері. 3. Сот сарапшыларының құқықтары мен міндеттерін реттейтін нормативтік құқықтық актілер;

Еңбек функциясы 1:
Сот-психологиялық
сараптаманы жүргізу

	4. Психодиагностикалық әдістер (сенімді және сенімді әдістерді қоса); 5. Сараптама жүргізудің этикалық стандарттары; 6. Жалпы, жас, әлеуметтік, құқықтық және клиникалық психология негіздері 7. Сот психиатриясының негіздері (кешенді сараптамаларда өзара әрекеттесу үшін қажетті көлемде).
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Дағды 4: Куәгердің немесе жәбірленушінің іс үшін маңызы бар мән-жайларды дұрыс қабылдау және олар туралы дұрыс айғақтар беру қабілетіне сот-психологиялық сараптама	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық психологиялық зерттеудің нысанасын, объектісін және міндеттерін анықтау. 2. Куәгердің немесе жәбірленушінің іс үшін маңызды мән-жайларды дұрыс қабылдау және олар туралы дұрыс айғақтар беру қабілетін анықтау. 3. Психологиялық жағдайды анықтау үшін әртүрлі психологиялық әдістер мен құралдарды қолдану дағдылары 4. Психологиялық тестілеу нәтижелерін түсіндіру; 5. Іс материалдары бойынша сарапшының жеке психологиялық ерекшеліктерін талдау. 6. Сараптамалық қорытындыларды тұжырымдау, логикалық негіздеу және заңнама талаптарына сәйкес қорытындыларды ресімдеу. 7. Сот отырыстарына қатысу, сот пен тараптардың сұрақтарына жауап беру, өз қорытындыларын негіздеу. Білімдер: 1. Сот-психологиялық сараптамаларды жүргізу әдістемесі мен әдістемесі; 2. Сараптама қызметінің құқықтық негіздері. 3. Сот сарапшыларының құқықтары мен міндеттерін реттейтін нормативтік құқықтық актілер; 4. Психодиагностикалық әдістер (сенімді және сенімді әдістерді қоса); 5. Сараптама жүргізудің этикалық стандарттары; 6. Жалпы, жас, әлеуметтік, құқықтық және клиникалық психология негіздері 7. Сот психиатриясының негіздері (кешенді сараптамаларда өзара әрекеттесу үшін қажетті көлемде).
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық психологиялық зерттеудің пәнін, объектісін және міндеттерін анықтау. 2. Зардап шегушінің оларға қатысты жасалған зорлық-зомбылық сипатындағы жыныстық әрекеттердің мәнін түсіну қабілеті немесе оған қарсылық көрсету мүмкіндігін анықтау.

Дағды 5: Зардап шегушілердің оларға қатысты жасалған зорлық-зомбылық сипатындағы жыныстық әрекеттердің мәнін түсіну қабілеті немесе оған қарсылық көрсету мүмкіндігін анықтау мақсатындағы сот-психологиялық сараптама.	3. Психологиялық күйді анықтау үшін әртүрлі психологиялық әдістемелер мен құралдарды қолдану дағдылары. 4. Психологиялық тестілеу нәтижелерін интерпретациялау. 5. Қылмыстық іс материалдары бойынша сараптамаға алынған адамның жеке-психологиялық ерекшеліктерін талдау. 6. Сараптамалық қорытындыларды құрастыру, оларды логикалық негіздеу және қорытындыны заңнама талаптарына сәйкес ресімдеу. 7. Сот отырыстарына қатысу, сот пен тараптардың сұрақтарына жауап беру және қорытындыларын негіздеу. Білімдер: 1. Сот-психологиялық сараптамаларды жүргізу әдістемесі мен әдістемесі; 2. Сараптама қызметінің құқықтық негіздері. 3. Сот сарапшыларының құқықтары мен міндеттерін реттейтін нормативтік құқықтық актілер. 4. Психодиагностикалық әдістер (оның ішінде жарамды және сенімді әдістер). 5. Сараптама жүргізудің этикалық стандарттары. 6. Жалпы, жас, әлеуметтік, құқықтық және клиникалық психологияның негіздері. 7. Сот психиатриясының негіздері (кешенді сараптамаларда өзара әрекеттесу үшін қажетті көлемде).
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Дағды 6: Өз-өзіне қол жұмсаған адамның психикалық жай-күйіне сот-психологиялық сараптама жүргізу	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық психологиялық зерттеудің нысанасын, объектісін және міндеттерін анықтау. 2. Психикалық жағдайдың жеке психологиялық ерекшеліктерін, клиникалық және психологиялық диагностикасын анықтау. 3. Суицид түрін анықтау. 4. Суицидтің себептерін (немесе психологиялық мағынасын) анықтау. 5. Сараптамалық қорытындыларды тұжырымдау, логикалық негіздеу және заңнама талаптарына сәйкес қорытындыларды ресімдеу. 6. Сот отырыстарына қатысу, сот пен тараптардың сұрақтарына жауап беру, өз қорытындыларын негіздеу. Білімдер: 1. Сот-психологиялық сараптамаларды жүргізу әдістемесі мен әдістемесі; 2. Сараптама қызметінің құқықтық негіздері. 3. Сот сарапшыларының құқықтары мен міндеттерін реттейтін нормативтік құқықтық актілер;

		4. Психодиагностикалық әдістер (сенімді және сенімді әдістерді қоса); 5. Сараптама жүргізудің этикалық стандарттары; 6. Жалпы, жас, әлеуметтік, құқықтық және клиникалық психология негіздері 7. Сот психиатриясының негіздері (кешенді сараптамаларда өзара әрекеттесу үшін қажетті көлемде).
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
Еңбек функциясы 2: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Дағды 1: Сот сараптамалар өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстардың сметасын жасау. 2. Сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты жұмсалған шығыстар туралы есепті ұсынуға міндетті. 3. Өз құзыреті шегінде іс жүргізу әрекеттеріне маман/сарапшы ретінде қатысу. 4. Сараптамалық практиканы қорыту арқылы сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Білімдер: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер. 3. Сот сарапшысының іс жүргізу іс-әрекеттеріне маман ретінде қатысу нысандары. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Сараптама тағайындайтын	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу. 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу. 3. Психологиялық сараптама саласындағы қазіргі тенденцияларды ескере отырып, сот-психологиялық сараптаманың қазіргі жағдайы мен даму перспективаларын зерттеу және талдау. 4. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу.
		Білімдер:

	органдардың қызметкерлеріне кеңес беру	1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сот сараптамасы және криминалистика негіздері. 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық істері бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
	Дағды 1: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің қазіргі деңгейін ескере отырып, сот-психологиялық сараптаманың қазіргі жағдайы мен даму перспективаларын зерделеу және талдау. 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу. 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу. 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау. 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу. 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларын ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру. 7. Сынау мен өлшеудің тиісті әдістемелері мен әдістерін қолдану. 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау. 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу. 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу. 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсынымдар мен құралдар дайындауға қатысу. 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу. 14. Сараптамалық практиканы қорыту арқылы, сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу. Білімдер:

Қосымша еңбек функциясы 1: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері. 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдістемесі. 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар . 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары. 6. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Сот сарапшыларын кәсіби даярлауға, олардың біліктілігін арттыруға қатысу	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға үміткерлерді дайындауға қатысу. 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына оқытушы, дайындық жетекшісі ретінде қатысу. 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу. 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу. 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу. 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру. Білімдер: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі принциптері мен тәртібі. 3. Дәрістер, семинарлар мен практикалық сабақтардың жоспарларын құру тәртібі. 4. Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері. 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері бойынша әдістемелік материалдар. 6. Сот сарапшыларын даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді

	Дағды 3: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына сәйкестігіне талдау жасау. 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру. 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу. 4. Сараптамалық практиканы қорыту арқылы, сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу. Білімдер: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы. 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар тәртібі. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Коммуникабельділік Эмпатия, эмоционалды интеллект Көшбасшылық Тәлімгерлік Ынтымақтастық және командалық жұмыс Жүйелік және аналитикалық ойлау Ұйымдастырушылық дағдылары Стрессті басқару Өзін-өзі ұйымдастыру және уақытты тиімді басқару Кәсіптік этика Сапаға ұмтылу	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды	
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:
	6	Сот сарапшысы
20. "Сот сарапшысы (сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеу бойынша)" кәсібінің карточкасы:		
Топтың коды:	2611-7	
Қызмет атауының коды:	2611-7-002	

Кәсіптің атауы:	Сот сарапшысы		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:			
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім	Мамандық: 6B02202 — Дінтану 5B021100 — Теология	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді.		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Талап етілмейді		
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:			
Қызметтің негізгі мақсаты:	Сот дінтану сараптамасын/зерттеулерін жүргізу саласындағы кәсіби қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін еңбек функцияларының жүйелі және құрылымдық сипаттамасы және қызметкерлердің біліміне, іскерлігіне, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды әзірлеу		
Еңбек функцияларының сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Сот дінтану сараптамасын/зерттеулерін жүргізу 2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	
	Дағды 1: Діни сипаттағы объектілерге қатысты сот-сараптамалық діни зерттеулер жүргізу	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің пәнін, объектісін және міндеттерін анықтау. 2. Сот сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау. 3. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау. 4. Зерттеулерді әдістемелерде көрсетілген әдістер бойынша жүргізу. 5. Мемлекеттік реестрге енгізілген әдістемелерде көрсетілген объектілердің діни бағытын анықтау. 6. Сот-сараптамалық зерттеу барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу.	
		Білімдер: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістері және/немесе әдістемелері. 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері.	

Еңбек функциясы 1: Сот дінтану сараптамасын/ зерттеулерін жүргізу		3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің сенімділігі мен объективтілігін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері. 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді интерпретациялау тәртібі мен ережелері. 5. Ішкі еңбек тәртібі, еңбекті қорғау және қауіпсіздік, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі талаптары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Сот-сараптамалық діни зерттеулер жүргізу	Машықтар: 1. Қойылған процессуалдық сұрақтарға сәйкес сот-дінтанушылық зерттеудің мақсаттары мен гипотезаларын тұжырымдау. 2. Конфессиялық және мәдени ерекшеліктерін ескере отырып, діни мәтіндерді, атрибуттарды және іс-әрекеттерді талдау және жүйелеу. 3. Зерттеу жүргізу үшін дінтанулық, лингвистикалық және мәдениеттанулық әдістерді іріктеу және қолдану. 4. Пәнаралық тәсілдерді пайдалана отырып, діни символиканы, терминологияны және контексті кешенді талдау. 5. Зерттелетін объектілердің діни тиістілігі, бағыты және ықтимал экстремистік мазмұнының белгілерін айқындау 6. Алынған қорытындылар мен олардың ғылыми негіздемесін дәлелді түрде баяндаған сараптамалық қорытындыны дайындау. Білімдер: 1. Дінтану негіздері, діни символика және діни ағымдардың типологиясы. 2. Сот сараптамасы контекстінде діни ілімдер мен бағыттарды жіктеу қағидалары. 3. Діни мәтіндер мен атрибуттарды салыстырмалы талдау әдістемесі. 4. Сот-сараптамалық діни зерттеулерді жүргізуді реттейтін нормативтік-құқықтық актілер. 5. Сарапшы құжаттамасын рәсімдеу және зерттеу нәтижелерін сотқа ұсыну ережелері. 6. Сот сарапшысы үшін этикалық қағидалар, объективтілік пен бейтараптылық стандарттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
		Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстардың сметасын жасау. 2. Сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты жұмсалған шығыстар туралы есепті ұсынуға міндетті. 3. Өз құзыреті шегінде іс жүргізу әрекеттеріне маман/сарапшы ретінде қатысу.

Еңбек функциясы 2: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Дағды 1: Сот сараптамалар өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	4. Сараптамалық практиканы қорыту арқылы сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу. Білімдер: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер. 3. Сот сарапшысының іс жүргізу іс-әрекеттеріне маман ретінде қатысу нысандары. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне кеңес беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу. 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу. 3. Технологиялардың қазіргі деңгейін ескере отырып, "сот дінтану сараптамасының/зерттеулерінің" қазіргі жағдайы мен даму перспективаларын зерделеу және талдау. 4. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу. Білімдер: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сот сараптамасы және криминалистика негіздері. 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық істері бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің қазіргі деңгейін ескере отырып, "сот дінтану

Дағды 1:
Сот сараптамасы
саласындағы ғылыми
қызметке қатысу

- зерттеуі" біліктілігі бойынша зерттеудің ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау.
2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу.
 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу.
 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау.
 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу.
 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларын ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру.
 7. Тиісті өлшеу әдістемелері мен әдістерін қолдану.
 8. Ғылыми зерттеулер барысында алынған нәтижелерді талдау.
 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу.
 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу.
 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау;
 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсынымдар мен құралдар дайындауға қатысу.
 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу.
 14. Сараптамалық практиканы қорыту арқылы сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
- Білімдер:
- Білімі:
1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер.
 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері.
 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдістемесі.
 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар.
 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.

Қосымша еңбек функциясы 1: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		6. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына сәйкестігіне талдау жасау. 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру. 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу. 4. Сараптамалық практиканы қорыту арқылы сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімдер: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы. 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар тәртібі. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
	Дағды 3:	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға үміткерлерді дайындауға қатысу. 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына оқытушы, дайындық жетекшісі ретінде қатысу. 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу. 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу. 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу.

	Сот сарапшыларын кәсіби даярлауға, олардың біліктілігін арттыруға қатысу		6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.	
			Білімдер: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі принциптері мен тәртібі. 3. Дәрістер, семинарлар мен практикалық сабақтардың жоспарларын құру тәртібі. 4. Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері. 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері бойынша әдістемелік материалдар. 6. Сот сарапшыларын даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.	
	Дағдыны тану мүмкіндігі :		Қажет етілмейді	
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Жүйелік және аналитикалық ойлау Ұйымдастырушылық дағдылары Стрессті басқару Өзін-өзі ұйымдастыру және уақытты тиімді басқару Кәсіптік этика Сапаға ұмтылу Коммуникабельділік Эмпатия, эмоционалды интеллект Көшбасшылық Тәлімгерлік Ынтымақтастық және командалық жұмыс			
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды			
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:		Кәсіптің атауы:	
	6		Сот сарапшысы	
21. "Сот сарапшысы (сот-сараптамалық психологиялық-криминалистикалық зерттеу бойынша)" кәсібінің карточкасы:				
Топтың коды:	2611-7			
Қызмет атауының коды:	2611-7-002			
Кәсіп атауы:	Сот сарапшысы			
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6			
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:				
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:				
		Мамандық:		
		6B03101 — Психология		

Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім	6B03102 — Психология және педагогика 6B03103 — Психология және конфликтология 6B03104 — Психология және әлеуметтану	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді.		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Талап етілмейді		
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:			
Қызметтің негізгі мақсаты:	Психологиялық-криминалистикалық сараптама/зерттеу өндірісі саласындағы кәсіби қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, іскерлігіне, дағдылары мен жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық сипаттауды әзірлеу		
Еңбек функцияларының сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Психологиялық-криминалистикалық сараптамалар/зерттеулер жүргізу 2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	
	Дағды 1: Қ а н ғ а психологиялық-криминалистикалық сараптама/зерттеу жүргізу.	Машықтар: 1. Биологиялық іздерді психологиялық-криминалистикалық талдау саласындағы сот-сараптамалық зерттеудің пәнін, мақсаттарын және міндеттерін тұжырымдау. 2. Зерттелетін үлгілердің биологиялық және криминалистикалық ерекшеліктерін ескере отырып, оларды сипаттау, тіркеу және алдын ала сипаттамасын жасау. 3. Биологиялық материалдарды сот-сараптамалық зерттеуде бекітілген әдістемелер мен әдістерді іріктеу және қолдану. 4. Мемлекеттік тізілімінде тіркелген сот-сараптамалық әдістемелерді пайдалана отырып, қан іздерінің бар-жоғын анықтау. 5. Бекітілген әдістемелерге сәйкес қан үлгілерінің түр тиістілігін айқындау. 6. Мемлекеттік талаптар мен стандарттарға сай әдістемелерді қолдана отырып, зерттелетін үлгілерге сәйкестендіру жүргізу. 7. Зерттеу барысын, қолданылған әдістерді және алынған нәтижелерді толық көрсететін сараптамалық қорытындыны дайындау.	
		Білімдер: 1. Биологиялық объектілерді сот-сараптамалық зерттеудің заманауи әдістемелері мен тәсілдері.	

Еңбек функциясы 1: Психологиялық-кримина листикалық сараптамалар /зерттеулер жүргізу		2. Алынған нәтижелердің шынайылығын, дәлдігін және анық емес деңгейін бағалаудың негізгі қағидаттары. 3. Сот-сараптамалық талдау қорытындыларының объективтілігі мен сенімділігін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері. 4. Биологиялық материалдарды зерттеу барысында алынған деректерді өңдеу, талдау және түсіндіру ережелері. 5. Биологиялық үлгілермен жұмыс істеу кезінде ішкі еңбек тәртібінің нормалары, еңбек қауіпсіздігі, техника қауіпсіздігі, санитарлық талаптар және өрт қауіпсіздігі жөніндегі талаптар.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Баспа, графикалық және электрондық материалдарға олардың психологиялық әсері тұрғысынан талдау жүргізу.	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің пәнін, объектісін және міндеттерін айқындау. 2. Сот сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау. 3. Таңдау сот-сараптамалық зерттеу әдістері және/немесе әдістемелері. 4. Сенімді және қайталанатын нәтижелерді алу үшін таңдалған әдістемелерді қолдау. 5. Алынған нәтижелерді белгіленген ережелер мен ғылыми тәсілдерге сәйкес түсіндіру. 6. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу. 7. Белгіленген тәртіппен зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау және өңдеу жазбаларын жүргізу.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
		Машықтар: 1. Психологиялық әсер ету белгілерін айқындауға бағытталған сараптамалық зерттеудің пәнін, мақсаттарын және міндеттерін тұжырымдау.

	Дағды 3: Зерттелетін материалдардағы психологиялық әсер ету белгілерін (манипуляция, қысым, ұсыныс, насихат) анықтау	2. Психологиялық ықпалдың бар-жоғын анықтау мақсатында мәтіндік, аудиовизуалды және графикалық материалдардың вербалды және вербалды емес құрамдас бөліктерін талдау. 3. Манипуляциялық ықпал белгілерін диагностикалау үшін сот-психологиялық талдаудың жарамды әдістемелерін іріктеу және қолдану. 4. Контекст ерекшеліктерін ескере отырып, анықталған әсер ету элементтерінің айқындық дәрежесін, бағыттылығын және сипатын айқындау. 5. Анықталған құбылыстарды қабылдау психологиясы, эмоциялық жауап беру және тұлғаның когнитивтік ұстанымдары тұрғысынан түсіндіру. 6. Талдау нәтижелерін ғылыми және сараптамалық шынайылық пен объективтілік критерийлерімен салыстыру. 7. Зерттеу барысы, қолданылған әдістер мен негізделген қорытындылар көрсетілген сараптамалық қорытындыны дайындау. Білімдер: 1. Материалдарды сот-психологиялық талдаудың заманауи тәсілдері, әдістері мен әдістемелері. 2. Алынған нәтижелердің дәлдігін, сенімділігін және қолдану шекараларын анықтау принциптері. 3. Сот-психологиялық зерттеулер қорытындыларының сенімділігін, дұрыстығын және ғылыми негізділігін бағалау критерийлері. 4. Мәтіндер мен медиаматериалдарды сараптамалық талдау процесінде анықталған деректерді түсіндіру қағидалары. 5. Сараптама жұмысының нәтижелерін тіркейтін талдамалық жазбаларды, есептеулер мен хаттамаларды жүргізу және ресімдеу тәртібі.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
	Дағды 1: Сот сараптамалар өндірісін тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Машықтар: 1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстардың сметасын жасау. 2. Сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты жұмсалған шығыстар туралы есепті ұсыну. 3. Өз құзыреті шегінде іс жүргізу әрекеттеріне маман/сарапшы ретінде қатысу. 4. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы жалпылауды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу. Білімдер:

Еңбек функциясы 2: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл		1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер. 3. Сот сарапшысының іс жүргізу іс-әрекеттеріне маман ретінде қатысу нысандары. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне кеңес беру	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу. 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу. 3.Технологиялардың қазіргі деңгейін ескере отырып , осы зерттеудің ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау. 4. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу. Білімдер: 1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сот сараптамасы және криминалистика негіздері. 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық істері бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері . 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
		Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің қазіргі деңгейін ескере отырып, психологиялық-криминалистикалық сараптаманың/ зерттеудің ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау. 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу. 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу.

	Дағды 1: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау. 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу. 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларын ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру. 7. Сынау мен өлшеудің тиісті әдістері мен әдістемелерін қолдану. 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау. 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу. 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу. 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсынымдар мен құралдар дайындауға қатысу. 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу. 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы жалпылауды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу. Білімдер: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері. 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдістемесі. 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар. 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары. 6. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
Қосымша еңбек функциясы 1: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді Машықтар: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына, енгізілетін

оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	Дағды 2: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына сәйкестігіне талдау жасау. 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру. 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу. 4. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы жалпылауды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу. Білімдер: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы. 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар тәртібі. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі :	Қажет етілмейді
	Дағды 3: Сот сарапшыларын кәсіби даярлауға, олардың біліктілігін арттыруға қатысу	Машықтар: 1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға үміткерлерді дайындауға қатысу. 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына оқытушы, дайындық жетекшісі ретінде қатысу. 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу. 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу. 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу. 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру. Білімдер: 1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі принциптері мен тәртібі. 3. Дәрістер, семинарлар мен практикалық сабақтар жоспарларын құру тәртібі. 4. Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері.

		5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері бойынша әдістемелік материалдар. 6. Сот сарапшыларын даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Коммуникабельділік Эмпатия, эмоционалды интеллект Көшбасшылық Тәлімгерлік ынтымақтастық және командалық жұмыс Жүйелік және аналитикалық ойлау Ұйымдастырушылық дағдылары Стрессті басқару Өзін-өзі ұйымдастыру және уақытты тиімді басқару Кәсіптік этика Сапаға ұмтылу	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды	
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:
	6	Сот сарапшысы

4-ші тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері:

22. Мемлекеттік органның атауы:

Қазақстан Республикасының Әділет министрлігі

Орындаушы: Абдрахман Сания Арстанқызы, s.abdrakhman@adilet.gov.kz, 74-06-58

23. Әзірлеуге қатысатын ұйымдар (кәсіпорындар):

Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің "Сот сараптамалары орталығы" РҚМК

Орындаушы: Коломеец Елена Анатольевна, kadry@cse.kz, 57-41-36

24. Кәсіптік біліктілік жөніндегі салалық кеңес: № 3, 10.11.2025 ж.

25. Кәсіптік біліктілік жөніндегі ұлттық орган: 26.11.2025 ж.

26. "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 29.09.2025 ж.

27. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: Нұсқа 1, 2025 ж.

28. Болжамды қайта қарау күні: 03.01.2028 ж.